

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A kriptohitel az új devizahitel?
Szabályozási kihívások és lehetőségek a kriptohitelezés terén**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/11/26

Mesterséges Intelligencia használatára vonatkozó nyilatkozat

Alulírott Szerző 1 és Szerző 2 ezúton kijelentjük, hogy a dolgozatunk készítése során nem használtunk mesterséges intelligenciát.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Történeti kitekintés: előtérben a Bitcoin.....	4
3. Elmosódó határok: a kriptoeszközök és a hagyományos pénzügyi jogi kategóriák	7
3.1. Pénz, digitális pénz vagy egyik sem?	7
3.2. Értékpapír, avagy új befektetési eszköz?	9
4. A kriptoeszközök fogyasztóvédelmi szabályozása.....	11
4.1. A MiCA rendelet.....	11
4.2. Kikapuk a MiCA rendeletben	16
5. A devizahitel-válság.....	18
5.1. A devizahitelezés története Magyarországon	18
5.2. A devizahiteles perekre vonatkozó adatok elemzése	25
5.2.1. Pénzügyi Békéltető Testület	25
5.2.2. Országos Bírósági Hivatal.....	27
5.2.3. MNB Innovation Hub.....	29
6. A kriptohitel: A jövő hitele vagy az új devizahitel?	30
6.1. A kriptohitelezés és annak veszélyei.....	30
6.2. A kriptohitelezésre vonatkozó adatok.....	33
6.3. A kriptohitelek és a devizahitelek tájékoztatóinak összehasonlítása.....	34
7. De lege ferenda	37
Felhasznált irodalom.....	40

1. Bevezetés

A dolgozatunk központi témája a kriptoeszközök szabályozása. Bár a kriptoeszközök és a mögöttük álló blokklánc-technológia több, mint egy évtizede vannak jelen a pénzügyi piacokon, de továbbra is számos nyitott kérdés maradt a szabályozásuk kapcsán. Ezek közül a kriptohitelezéssel foglalkoztunk részletesebben azon kérdés mentén, hogy az milyen hasonlóságot mutat a hagyományos hitelezéssel – különösen a deviza hitelekkel – egy potenciális pénzügyi krízis kialakulása esetén? Vajon létezik-e megfelelő szabályozás a kriptohitelek adósainak védelmére?

A dolgozatban bemutatjuk a kriptoeszközök fejlődését és szerepét. Elemzést nyújtunk arról, hogy a kriptoeszközök beilleszthetők-e a hagyományos pénzügyi jogi kategóriákba. Ezt követően részletesen elemezzük a MiCA rendeletet, amely az első átfogó, fogyasztóvédelmi jellegű szabályozási keretet biztosítja az EU-ban a kriptoeszközök piacára. Külön figyelmet szentelünk a MiCA rendelet hazai implementációjának, valamint a szabályozásban rejlő hiányosságoknak, mint például a fogyasztók megfelelő tájékoztatásának hiánya a kriptohitelezés kapcsán.

A dolgozat második részében a kripto- és a devizahitelezést hasonlítjuk össze, mivel a két pénzügyi konstrukció az adósokra nézve hasonló kockázatokat hordozhat, különösen a kriptoeszközöknek a forint értékéhez viszonyított értékének növekedése esetén. A devizahitelek kapcsán bemutatjuk a válság történetét, annak okait és a válságkezelés eszközeit, majd közérdekű adatigénylésen alapuló adatokkal elemezzük a devizahitelek kapcsán a 2008-as gazdasági válság óta megindult jogi eljárásokat. Végül a kriptohitelezésre térünk át, és bemutatjuk az ennek kapcsán rendelkezésre álló adatokat, továbbá megvizsgáljuk, hogy ez milyen hasonlóságokat mutat a devizahitelezéssel, milyen veszélyeket rejt, és miként próbálja a fogyasztóvédelmi szabályozás megvédeni az adósokat. Ezt követően ismertetjük az esetlegesen felmerülő szabályozási hiányosságok kiküszöbölésére alkotott de lege ferenda javaslatainkat.

2. Történeti kitekintés: előtérben a Bitcoin

Bevezetésként szükségesnek tartjuk röviden bemutatni a történeti előzményeket, hogy lássuk, a kriptoeszközök ugyan csak a 2017-es évben kerültek előtérbe a médiában és váltak népszerűvé az emberek számára,¹ de már több mint egy évtizede az életünk részét képezik.

Mindenekelőtt a fogalomhasználat kapcsán szükséges tisztázni, hogy a kriptoeszköz és a bitcoin nem szinonimái egymásnak, annak ellenére, hogy a többség egyből a bitcoinnal köti össze a kriptoeszköz szót. A bitcoin csupán egyike a sok ezer forgalomban lévő kriptoeszköznek. A másik gyakorta felmerülő kifejezés e témában a kriptovaluta, amelyet általában a kriptoeszköz szó szinonimájaként használnak, amely véleményünk szerint inkább a kriptoeszközök azon altípusát jelöli, amelyek elsődleges célja, hogy fizetőeszközként funkcionáljanak.² Emiatt a továbbiakban a kriptoeszköz kifejezést fogjuk használni. Továbbá, ha pontosan szeretnénk használni a kifejezéseket, akkor azt is el kell mondani előljáróban, hogy a Bitcoin szó nagy kezdőbetűvel írva a rendszert üzemeltető blokklánc-hálózatot jelöli, azonban kis kezdőbetűvel írva már a hálózaton mozgatható kriptoeszközt jelöljük vele.³

A 2008-as gazdasági válságnak komoly következményei voltak, többek között az emberek megkérdőjelezték a pénzügyi közvetítőrendszerbe vetett bizalmukat. Vélhetően ez segítette a kriptoeszközök terjedését, mivel miután számos bank csődbe ment, az emberek más alternatívákat kerestek, hogy hol lenne biztonságban a pénzük. Magának a Bitcoinnak (BTC) az ötlete 2008-ban jelent meg és 2009-re már komplett rendszerként öltött testet. Megalkotója Satoshi Nakamoto, aki vélhetően egy álnéven futó programozó vagy programozó csoport volt, és akinek személyazonosságát illetően számos mítosz kering, de máig nem tudjuk ki is volt valójában a Bitcoin atyja, de az egyértelműen megállapítható, hogy rendkívül maradandót alkotott az utókor számára. Satoshi „fehér könyve” szerint a Bitcoin „rendszer” fő ismérvei: egyrészt a peer-to-peer⁴ hálózat, amelynek lényege, hogy a központi szereplőket, például a bankokat kiiktatva a tranzakciók közvetlenül a felhasználók között mennek végbe, mindenféle közvetítő nélkül. Ugyanis a pénzügyi tranzakciók esetén hagyományosan van egy harmadik fél (nevezetesen a bank) a folyamatban, aki megteremti a bizalmat az egymást sok esetben nem is

¹DANIAL, Kiana: *Kriptovalutákról egyszerűen*. Panem, Budapest, 2022. p. 1.

²Ld. bővebben KIRÁLY Péter Bálint: *A blokkláncok és a kriptoeszközök adójogi, pénzügyi fogyasztóvédelmi és monetáris politikai aspektusai*. Doktori-értekezés, 2023.

³GYÖRFI András (et al.): *Kriptopénz ABC*. HVG Kiadó, Budapest, 2019. p. 38.

⁴Egyenértékű felek vesznek részt méghozzá egymással közvetlenül kommunikáló számítógépek Ld. bővebben: DORNFELD László: *A kriptovaluták és e-bizalom kapcsolata*. In. Magyar Rendészet 2021/4. szám p. 212.

ismerő felek között, és akin keresztül a tranzakció megvalósul, vagy aki megerősíti ezeket. A Bitcoin azért is minősül innovatívnak, mivel a bizalom megteremtését, illetve azt a problémát, hogy valamely összeget esetleg többször költenének el sikerült úgy megoldania, hogy nem vont be egy harmadik szereplőt, azaz közvetítőt.⁵

Mindezt a blokklánc technológia teszi lehetővé, amely lényegében egy olyan adatbázis, amelyben adatokat tárolhatunk egy megosztott rendszerben és amelyen keresztül tranzakciókat kezdeményezhetünk peer-to-peer módon.⁶ Működését tekintve a neve igencsak árulkodó: blokklánc, vagyis az adatokat úgynevezett blokkokban tárolja, amelyek akként vannak egymáshoz kapcsolva egymás után, hogy egy folyamatos sort, vagyis láncot alkotnak.⁷ Egy blokknak 3 fő eleme van: adat, hash érték és az előző blokk hash értéke. Ezek közül úgy gondoljuk az utóbbi kettő szorul magyarázatra. A hash érték olyasmi, mint egy aláírás vagy ujjlenyomat, amely mindig egyedi és lényegében a blokk és annak tartalmának azonosítására szolgál. Minden blokk tartalmazza az előzőnek is ezen egyedi azonosítóját ezáltal jön létre a blokklánc. A hash értéket egy titkosítási művelet során kapja meg az adott blokk, amely szintén hozzájárul a blokklánc biztonságához, mivel bizonyítékuul szolgál, hogy nem manipulálták az adatokat. A hash érték regenerálása után a blokklánc a rajta keresztül lebonyolított tranzakciókat tartalmazó „nyilvántartást” frissíti, méghozzá úgy, hogy a tranzakciókat felsoroló lista, friss kópiáját minden csomópont (azaz a blokkláncához csatlakozó számítógép megkapja), így minden pillanatban valamennyi számítógépen megtalálható a teljes blokklánc adattartalma.⁸ Azonban mielőtt egy új tranzakciót hozzáadnának a blokkláncához megbizonyosodnak róla, hogy korábban ezek a bitcoin egységek nem kerültek-e már elküldésre más felhasználónak, vagy megfordítva, hogy valóban rendelkezésére állnak-e az őket elküldeni szándékozó felhasználónak. Ezzel küszöbölhető ki, hogy duplán küldhesse el valaki ugyanazokat a bitcoin egységeket. Ezeken a hálózatokon tehát lényegében a közvetítés több ezer felhasználó által valósul meg.⁹

⁵TAPSCOTT, Don – TAPSCOTT, Alex: *Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business and the World*. Portfolio Penguin, London, 2016. pp. 55-59.

⁶DRESCHER, Daniel: *Blockchain Basics - A Non-technical Introduction in 25 Steps*. Apress, New York, 2017. p. 23.

⁷DE FILIPPI, Primavera - WRIGHT, Aaron: *Blockchain and the Law: The Rule of Code*. Harvard University Press, London, 2018. pp. 13-14.

⁸DANIAL i. m. pp. 52-55.

⁹HOEGNER, Stuart (szerk.): *The Law of Bitcoin*. iUniverse, Bloomington, 2015. pp. 5-7.

A Bitcoin nagy sikere komoly inspirációt jelentett a többi blokkláncalapú digitális fizetőeszköz létrehozásához. A kriptopiacra, mint jelenségre 2017-ben figyelt fel igazán a világ, amikor a kriptoeszközök értéke meredeken emelkedett, majd amilyen gyorsan tette ezt, olyan gyorsan zuhanni is kezdett.¹⁰ Hasonló összeomlást figyelhattunk meg 2022-ben is, amely utána sokan úgy is fogalmaztak, hogy „a buborék kipukkadt”.¹¹ Ezen kudarc miatt terjedt el egyre több negatív kritika velük kapcsolatban. Ez azonban nem döntötte be a piacot, sőt azóta is egyre újabb és újabb kriptoeszközök és kapcsolódó blokklánc projektek jelennek meg.¹² A kriptoeszközök jövőjét ugyan nem lehet megjósolni, de annyi biztosan megállapítható, hogy egy lassú, de biztos változást indított el a pénzügyi szektorban. Vélhetően a kriptoeszközök a következő évtizedekben egyre nagyobb jelentőségre tesznek majd szert. Úgy tűnik a szellem kiszabadult a palackból és nem lehet visszazárni, a kriptoeszközök jelen vannak a világunkban és kisebb nagyobb jelentőséggel jelen is lesznek.¹³ Véleményünk szerint a legfontosabb, amit tehetünk velük kapcsolatban, hogy igyekszünk minél jobban megérteni ezt a technológiát és kiaknázni a benne rejlő lehetőségeket, amelyhez elengedhetetlen a megfelelő szabályozási környezet kialakítása.

¹⁰DANIAL *i.m.* pp. 9-12.

¹¹DONNELLY, Shawn - RÍOS CAMACHO, Elena - HEIDEBRECHT, Sebastian: *Digital sovereignty as control: the regulation of digital finance in the European Union*. In. Journal of European Public Policy, Vol. 31., I. 8., 2024. p. 2227.

¹²[https://kriptomat.io/hu/kriptoalutak/a-kriptoalutak-rovid-tortenete/](https://kriptomat.io/hu/kriptovalutak/a-kriptoalutak-rovid-tortenete/)

¹³GYÖRFI *i.m.* pp. 53-55.

3. Elmosódó határok: a kriptoeszközök és a hagyományos pénzügyi jogi kategóriák

Sok országban még mindig nincs egyértelmű állásfoglalás azzal kapcsolatban, hogy a kriptoeszközöket miként lehetne besorolni a hagyományos pénzügyi jogi kategóriákba, azokban viszont ahol van, ott jelentősen eltér egymástól azok jogi értékelése.¹⁴ Az alábbiakban azt próbáljuk meg röviden körbejárni, hogy a két leggyakoribb besorolási lehetőség, azaz a pénz és az értékpapír kategóriájának vajon a kriptoeszközök megfelelnek-e a hazai szabályozás szerint.

3.1. Pénz, digitális pénz vagy egyik sem?

A történelem során különböző vagyontárgyak töltötték be a pénz szerepét. Ez okból kifolyólag a pénz elsősorban nem a fizikai megjelenési formái, fizikai sajátosságai, hanem funkciói alapján írható le. Közgazdasági értelemben akkor beszélhetünk fizetési eszközről, ha az a következő feltételeknek megfeleltethető: a) csere- vagy fizetőeszközként; b) elszámolási egységként és értékmérőként; továbbá c) értékörzőként (megtakarítás) funkcionál. E meghatározás alapján megállapítható, hogy a pénz elsősorban gazdasági, társadalmi jelenség, nem pedig jogi.¹⁵

A bitcoinnak csak úgy, mint sok más kriptoeszköznek a legfőbb célja, hogy alternatív fizetési eszközzé váljon. Ezen digitális eszköz kétségkívül tud csereeszközként funkcionálni, képes ugyanis szolgáltatások, termékek cseréjét lebonyolítani. Bizonyos körben fizetőeszköznek is tekinthető, ugyanis manapság egyre több helyen fogadják el őket, mint például éttermekben, szépség, divat, egészség vagy sportcikk ellenértékéként (igaz hazánkban ez még nem túl gyakori).¹⁶ Más tekintetben viszont nem mindig képes pénzként funkcionálni, ugyanis a fentebb említett tulajdonságok közül értékmérőnek nem tekinthető, hiszen ezt csak korlátozott mértékben képes megvalósítani, mivel nem alkalmas minden termék értékét általánosan kifejezni, csak adott terméket az adott elfogadási körben. Továbbá arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az értékörző funkciót sem képes betölteni a rendkívüli volatilitása

¹⁴<https://cryptoresearch.report/crypto-research/taxation-cryptocurrencies-europe/>

¹⁵GÁRDOS István: *A pénz fogalma*. In. Polgári Jog, 2016/1. pp. 1-4.

¹⁶<https://coincolors.co/bitcoin-elfogadohelyek/>

miatt. (Bár itt érdemes megjegyezni, hogy egyes országok törvényes fizetőeszközei esetén is láthattunk már a történelem során jelentős értékingadozást.)¹⁷

A jogalkotó és a jogalkalmazó számára azonban nem az a releváns kérdés, hogy a fenti funkciókat betölti-e a bitcoin, hanem az, hogy jogilag pénznek minősül-e, ezért a következőkben ezt is áttekintjük.

Ahhoz, hogy el tudjuk dönteni, hogy jogilag pénznek tekinthető-e a bitcoin, górcső alá kell venni az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelvét a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról (PSD2). Eszerint: *„pénznek minősülnek a bankjegyek és pénzérmék, a számlapénz, valamint az elektronikus pénz.”*¹⁸ A hazai szabályozás is követi ezt a felsorolást: a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.) értelmező rendelkezései szerint: *„pénznek minősülnek a bankjegyek és érmék, valamint a számlapénz, és az elektronikus pénz is.”*¹⁹

Ezen kategóriák közül a bankjegyek és érmék egyértelműen kizárhatóak, mivel a kriptoeszközöknek nincs fizikai megjelenése, hiszen csak a digitális térben léteznek, arról nem is beszélve, hogy nem egy jegybank bocsátja ki. Azonban a másik két kategória még megvizsgálandó.

Az Európai Parlament és a Tanács 2009/110/EK irányelve az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről (EMD2) szerint ugyanis: *„elektronikus pénz: az elektronikus pénz kibocsátójával szembeni követelés által megtestesített, elektronikusan tárolt - ideértve a mágneses tárolást is - összeg, amelyet pénzeszköz átvétele ellenében bocsátanak ki a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvényben meghatározott fizetési műveletek teljesítése céljából, és amelyet az elektronikus pénz kibocsátóján kívül más természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság és egyéni vállalkozó is elfogad.”*²⁰ A kriptoeszközök között - a blokklánc működésétől függően - olyanok is akadnak, amelyek megfelelhetnek az elektronikus pénz fogalmának (pl. azok a stabil kriptopénzek, amelyeket fiat valuta átvétele ellenében bocsátanak

¹⁷MESTER Éva – TÓTH Róbert: *A pénz és a bankok ellentmondásos helyzete a negyedik ipari forradalom tükrében: „A (kripto)pénz tartja mozgásban a világot”*. In. Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok, 2018. (7. évf.) 1. sz. p. 83.

¹⁸PSD2 4. cikk 25. pont

¹⁹Pft. 2. § 19. pont

²⁰EMD2 2. cikk 2. pont

ki).²¹ Olyan kriptoeszközök is akadnak azonban, amelyek kibocsátása bányászás útján valósul meg, azaz nem valamilyen pénzeszköz átvétele ellenében jönnek létre.²²

A másik alternatíva az, hogy számlapénznek tekintjük a kriptoeszközöket. A számlapénznek ugyan konkrét jogszabályi fogalma nincs, de jellemzői alapján össze lehet vetni őket. A számlapénz lényegében nem más, mint a számlavezető bank által végrehajtott jóváírás a számlatulajdonos bankszámláján, amely az utóbbinak a bankkal szembeni követelését, illetve annak bank részéről való elismerését fejezi ki.²³ Jelentős különbség, hogy míg a pénzek esetén (így a számlapénzek esetén is) a jegybank ott áll mögötte, azaz van egy centralizált szerv, amely a monetáris politikáért felelős és felügyeli a fizetőeszköz értékét, addig a Bitcoin ellenőrzési rendszere decentralizált.²⁴ A kriptoeszközök mögött ráadásul kereskedelmi bank sem áll, csupán a blokklánc. Azaz a kriptoeszközök nem tekinthetők számlapénznek sem, mert esetükben nem beszélhetünk egy bankkal szembeni követelésről (kivéve, ha a blokkláncokra bankként tekintünk).

A közgazdasági értelemben vett pénz fogalom funkciói közül már most többet betölt és a többi is képes lehet a későbbiekben megvalósítani. Ennek ellenére azonban, mint láthattuk, az elektronikus pénzek körébe sorolható néhány kriptoeszközt leszámítva a pénz jogi fogalma nem fedi le a kriptoeszközök körét.

3.2. Értékpapír, avagy új befektetési eszköz?

A kriptoeszközök az értékpapírok közül is leginkább a részvényekkel mutatnak hasonlóságot - főként az értékpapír tokenek, amelyeknek az elnevezése is innen ered -, mivel egyes esetekben a részvényesekéhez hasonló jogokat kapnak a kriptoeszközök birtokosai. Másrészt azért is merül fel a részvény hasonlat, mert például a bitcoin, illetve más kriptoeszközök is rendelkeznek tőzsdével. Ezeken a központosított piacokon lehet velük kereskedni, melyeknek működési módszere hasonló, tekintve, hogy ugyanazok a törvényszerűségek uralkodnak rajtuk, többek között az, hogy az árfolyamokat a kereslet és kínálat befolyásolja.²⁵ Azonban abban

²¹BULLMANN, Dirk – KLEMM, Jonas – PINNA, Andrea: *In Search for Stability in Crypto-Assets: Are Stablecoins the Solution?* In. European Central Bank Occasional Paper Series No. 230, 2019.

²²Ld. bővebben: <https://cryptoguide.hu/mi-a-bitcoin-banyaszat/>

²³GÁRDOS i.m. p. 3.

²⁴ERDŐS Gabriella: *BitCoin, a lejárat nélküli követelés?* In. Iustum Aequum Salutare, 2020/4. szám pp. 20-21.

²⁵PETTERSSON RUIZ, Eric – ANGELIS, Jannis: *Combating money laundering with machine learning – applicability of supervised-learning algorithms at cryptocurrency exchanges.* In. Journal of Money Laundering Control, Vol. 25., I. 4., 2022. pp. 766-767.

különbözik a hagyományos tőkepiaci termékektől, hogy ezeket 24 órában a hét mindennapján lehet adni-venni, a részvények és más devizák esetében viszont csak a tőzsdék nyitvatartási idejében. További különbség mutatkozik az árfolyamok mozgásában is, ugyanis a kriptoeszközök értéke a részvény- vagy devizapiacokon a megszokottak többszörösével is ingadozhat minden nap.²⁶

De vajon jogilag is besorolhatók a kriptoeszközök az értékpapírok közé? A polgári törvénykönyv meghatározása alapján az értékpapír olyan egyoldalú jognyilatkozat, amely papíralapú okiratként vagy jogszabályban megjelölt más módon létrehozott, rögzített, nyilvántartott és továbbított adatösszességgként (dematerializált értékpapírként) a benne foglalt jogot úgy testesíti meg, hogy azt a jogot gyakorolni, arról rendelkezni csak az értékpapír által, annak birtokában lehet.²⁷ A második fordulat alapján mivel értékpapír akár adat is lehet, felmerül a bitcoin ide való besorolása is. Azonban a kriptoeszközök nem rendelkeznek az értékpapírokra jellemző kötelező tartalmi és formai kellékekkel, továbbá valójában nem egy társaság bocsátja ki ezeket, hanem a felhasználók hozzák létre őket a hálózaton. Látható tehát, hogy a bitcoin az értékpapírnak sem valamely fajtája vagy szinonimája, ugyanis bár kereskedni ugyanúgy lehet vele is, a törvényi fogalomnak nem feleltethető meg.

²⁶GYÖRFI *i.m.* pp. 124-125. és 142-143.

²⁷Ptk. 6:565. §

4. A kriptoeszközök fogyasztóvédelmi szabályozása

Az előző fejezetben leírtakat összegezve megállapíthatjuk, hogy a kriptoeszközök besorolásának a nehézségét leginkább az adja/adta, hogy több hagyományos pénzügyi eszközzel is mutat rokon tulajdonságokat, azonban azok jogi definíciójának nem lehet megfeleltetni őket. Ez számos jogi kihívást okoz/okozott az elmúlt években. Ezek közül az alábbiakban a fogyasztóvédelmi aspektusokra kívánunk koncentrálni, bemutatva a besorolás hiányára adott uniós választ, azaz az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendeletét a kriptoeszközök piacairól (MiCA rendelet).

4.1. A MiCA rendelet

A MiCA rendelet elfogadását megelőzően, egységes szabályozás hiányában, volt több uniós tagállam, amely önállóan is szabályozta a kriptoeszközöket. Ezzel kapcsolatban említésre méltó Málta, aki úttörőnek számít a kriptoeszközök szabályozása terén. Az országban 2018. július 4-én fogadta el a törvénycsomagot a parlament, és azok a kihirdetést követő 20. napon hatályba léptek.²⁸ Három fő törvényt fogadtak el, amelyeket kiegészítenek a Máltai Pénzügyi Szolgáltatások Felügyeletének iránymutatásai is. A máltai szabályozás lényegében a hagyományos tőkepiacra jellemző arculatot mutat.²⁹ A tagállamok önálló szabályozása az EU-n belül széttagoltsághoz vezetett. Ez a széttagoltság egyrészt torzítja a versenyt az egységes piacon, másrészt pedig megnehezíti a kriptoeszköz szolgáltatók számára, hogy a tevékenységüket határon átnyúló szolgáltatás formájában az unión belül kiterjesszék.³⁰

A MiCA rendelet kísérletet tesz a kriptoeszközök és szolgáltatók Unión belüli szabályozására azáltal, hogy meghatározza a különböző típusú kriptoeszköz-tokenek kibocsátásának és kereskedésének a feltételrendszerét.³¹ A MiCA rendeletet akkor kell alkalmazni, amikor egyik hagyományos pénzügyi eszközökre vonatkozó uniós jogforrás, így

²⁸BUJTÁR Zsolt: *A kriptovaluták európai és máltai szabályozásának összehasonlítása*. In. Európai jog 2018/5. szám p. 12.

²⁹Ld. bővebben: HALÁSZ Zsolt: *Variációk egy témára: kísérletek a virtuális eszközök szabályozására*. In. CZENE-POLGÁR Viktória; CSABA Zágon; SZABÓ Andrea; ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *Tradíció, tudomány, minőség: 30 éves a Vám- és Pénzügyőri Tanszék Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat Budapest, 2021.* pp. 210-211.

³⁰SZALÓKI Gergely: *A kriptoeszközök szabályozása az Európai Unióban*. <https://fintechzone.hu/a-kriptoeszkozok-szabalyozasa-az-europai-unioban/>

³¹HALÁSZ Zsolt: *Kihívások a pénzügyi fogyasztóvédelem szabályozásában: kriptoeszközök és ügyfélvédelem*. In. *Iustum aequum salutare XVIII. évf. 1. sz. (2022)* p. 81.

az értékpapír-szabályozás (pl. MiFID), pénzforgalmi szabályozás (pl. EMD) vagy biztosítási szabályozás (pl. Szlovencia II) sem alkalmazandó.³²

A rendelet célja, hogy egységes szabályokat állapítson meg az Európai Unió más pénzügyi szolgáltatási jogszabályai által eddig még nem szabályozott kriptoeszközök kibocsátóira és az ilyen kriptoeszközökkel kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó szereplőkre vonatkozóan.³³ Továbbá az is, hogy kellő hatékonysággal védje a fogyasztókat és a befektetőket, de úgy, hogy mindeközben elősegítse a pénzügyi szektorban az innovációt és a tisztességes versenyt.³⁴ A befektetők és a fogyasztók védelmét akként kívánja biztosítani a rendelet, hogy tisztességes marketing gyakorlatot és átlátható közzétételt tesz kötelezővé. Mindezek abban segítenék a fogyasztókat, hogy a kriptoeszközökkel kapcsolatban megfontolt döntést tudjanak hozni.³⁵

A MiCA rendelet mindenekelőtt meghatározza a kriptoeszközök fogalmát, miszerint: „*A kriptoeszköz érték vagy jog digitális megtestesítője, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható.*”³⁶ A rendelet három típusba sorolja a kriptoeszközöket. Egyrészt beszél az elektronikuspénz-tokenekről, ez a kriptoeszközök olyan típusa, amely stabil érték fenntartására hivatott azáltal, hogy egy hivatalos pénznem értékéhez van kötve. Másrészt megkülönbözteti az eszközalapú tokeneket, ez olyan nem elektronikuspénz-token, amely stabil érték fenntartására törekszik azáltal, hogy értéke egy másik eszközhöz vagy joghoz (pl. aranyhoz, más kriptoeszközhöz, stb.), vagy ezek kombinációjához van kötve, beleértve egy vagy több hivatalos pénznemet is.³⁷ A harmadik csoportba pedig a felhasználói tokenek tartoznak. Ezek olyan kriptoeszköz-típusok, amelyek a kibocsátó termékéhez vagy szolgáltatásához való hozzáférést biztosítják, és amelyeket csak és kizárólag a szóban forgó tokenek kibocsátója fogad el.³⁸ Ilyennek minősül pl. egy tokenizált fitneszbérlet. Illetve egy negyedik csoportját is meghatározza a MiCA a kriptoeszközöknek. Ezt a csoportot általános kriptoeszközöknek nevezzük, és ide tartozik

³²ZETZSCHE, Dirk A; BUCKLEY, Ross P; ARNER, Douglas W; EK, Maurits C. van: *Remaining regulatory challenges in digital finance and crypto-assets after MiCA*. In. UNSW Law Research Paper 2023. p. 83.

³³<https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html>

³⁴BIBÓK Balázs: *Itt az új, egységes kriptoszabályozás (MiCA)*. <https://fintechzone.hu/itt-az-uj-egyseges-kriptoszabalyozas-mica/>

³⁵<https://cryptoguide.hu/a-kriptoeszkozok-piacainak-szabalyozasa-mica/>

³⁶MiCA rendelet 3. cikk (1). bek. 5. pont

³⁷<https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html>

³⁸TOMCZAK, Tomasz: *Crypto-assets and crypto-assets' subcategories under MiCA Regulation*. In. Capital Markets Law Journal, Vol. 17., I. 3., 2022., pp. 377-380.

minden olyan kriptoeszköz, amely nem sorolható be az előbbi három csoport egyikébe sem. Ilyen kriptoeszköz tipikusan a bitcoin.³⁹

A MiCA rendelet azt is meghatározza, hogy mely kriptoeszközökre nem terjed ki a szabályozása. Eszerint: „*Ez a rendelet nem alkalmazandó azokra a kriptoeszközökre, amelyek egyediek és nem helyettesíthetők más kriptoeszközökkel*”.⁴⁰ A nem helyettesíthető tokenek (angolul non-fungible token; rövidítve NFT) olyan digitális eszközök, amelyek az egyedi tárgyak tulajdonjogát vagy hitelességét igazolják. Az NFT-k szabályozása jelenleg még szürke zónában van, ez egyrészt az egyediségének, másrészt pedig az általuk képviselt eszközök széles spektrumának köszönhető.⁴¹ Mivel a MiCA rendelet legfőképpen a helyettesíthető és felcserélhető eszközökkel foglalkozik, ezért a szabályozás szempontjából az NFT-k határterületen maradnak.⁴² Emellett vannak további olyan kriptoeszközök is, amelyek a rendelet hatályán kívül maradnak. Ezek a már létező pénzügyi jogszabályok által szabályozott, származtatott termékként, értékpapírként vagy egyéb pénzügyi eszközként elismert kriptoeszközök. Ezek azért esnek ki a MiCA rendelet hatálya alól, mert rájuk a továbbiakban is a már fennálló szabályozási keretek vonatkoznak.⁴³

A MiCA rendelet személyi hatálya azokra a kriptoeszköz-kibocsátókra és a kriptoeszköz-szolgáltatókra terjed ki, amelyek nem tartoznak a MiFID irányelv és más hagyományos pénzügyi eszközökre vonatkozó uniós szabályozás hatálya alá.⁴⁴ A tárgyi hatálya így a szereplők meghatározott cselekedeteire terjed ki, így többek között szabályozza a kriptoeszközök kibocsátását, az azokhoz kapcsolódó nyilvános ajánlattételt és a kereskedésbe történő bevezetést, valamint a kriptoeszközökkel kapcsolatos szolgáltatások nyújtását, bennfentes kereskedelmet, bennfentes információk jogosulatlan közzétételét és a piaci manipuláció megelőzésére irányuló intézkedéseket.⁴⁵

³⁹VIDÁCS Dávid: *A kriptoeszközök szabályozásának tervezett keretei*. <https://www.mnb.hu/letoltes/dr-vidacs-david-janos-a-kriptoeszkozok-szabalyozasanak-tervezett-keretei.pdf>

⁴⁰MiCA rendelet 2. cikk (3) bek.

⁴¹Az NFT-kről ld. bővebben BRESZKOVICS Botond: *A nem-helyettesíthető tokenek formálódó jogi helyzete az EU területén*. In. KOVÁCS Bettina - GLÁZER-KNIESZ Adrienn - TISLÉR Ádám (szerk.): *XII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia Konferenciakötet*, Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, 2024.

⁴²DI AMATO, Alessio - ORSINI, Vincenzo: *Beyond Bitcoin: Understanding Legal Boundaries of Blockchain Technology*. In. *European Journal of Privacy Law and Technologies*, Vol. 2022, I. 1., 2022. p. 120.

⁴³<https://cryptoguide.hu/a-kriptoeszkozok-piacainak-szabalyozasa-mica/>

⁴⁴CSABA Orsolya: *Kriptoeszközök szabályozása az EU-ban és DLT alkalmazása a kereskedésben*. <https://fintechzone.hu/kriptoeszkozok-szabalyozasa-az-eu-ban-es-dlt-alkalmazasa-a-kereskedesben/>

⁴⁵<https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html>

Kiemelendő, hogy a kriptoeszköz-kibocsátó egyik kötelezettsége a kriptoeszköz-alapdokumentum közzététele, amelyet más néven fehér könyvnek is neveznek, és amelynek formai és tartalmi követelményeit is meghatározza a rendelet. Ennek értelmében tartalmaznia kell az alapdokumentumnak többek közt a projekt részletes leírását, a kriptoeszközökhöz kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket, valamint az alapul szolgáló technológiára vonatkozó információkat és a lehetséges kockázatok leírását.⁴⁶

Ez a kriptoeszköz-alapdokumentum egyike a rendelet széleskörű befektető-védelmi eszközeinek. A közzététel kapcsán előírás, hogy a kriptoeszköz-alapdokumentumot be kell nyújtani egy EU-n belüli kriptoeszköz kereskedési területre, majd a kijelölt tagállami hatóságok egyikének nyilvántartásba kell vennie, végül pedig a kibocsátó honlapján közzé is kell tenni. Ennek a közzétételnek tisztességesnek és világosnak kell lennie, továbbá nem lehet félrevezető. Ha a közzététel ezen feltételeit nem teljesíti a kibocsátó, akkor a rendelet értelmében kártérítési felelősséggel tartozik.⁴⁷

A kriptoeszköz-szolgáltatóval kapcsolatban pedig mindenképp ki kell térni arra, hogy milyen szolgáltatásokat nyújthat. Ilyen például a kriptoeszközök harmadik személy nevében történő letétkezelése és adminisztrációja; a kriptoeszköz-kereskedési platform működtetése; a kriptoeszközök átváltása más kriptoeszközre vagy fiat valutára⁴⁸; a kriptoeszközre vonatkozó megbízások végrehajtása harmadik személy nevében; a kriptoeszközök elhelyezése; a kriptoeszközökre vonatkozó megbízások fogadása és továbbítása harmadik személy nevében; és a kriptoeszközökre vonatkozó tanácsadás.⁴⁹

Ezek a szolgáltatások csak engedély birtokában és megfelelő intézményi keretek között lesznek nyújthatóak. Ezt az engedélyt az illetékes tagállami felügyeleti hatóságok fogják kiállítani, és az Unió egész területén érvényes lesz.⁵⁰ Hazánkban az engedélyek kiadását a Magyar Nemzeti Bank (MNB) fogja végezni a pénzügyi vagy tőkepiaci szolgáltatóknál jellemző engedélyezési eljárás keretében.

A rendelet elfogadása után itthon előreláthatólag egy új jogalkotási hullám kezdődött meg. Ennek keretében fogadta el az országgyűlés 2024 áprilisában a kriptoeszközök piacáról szóló

⁴⁶CAMASSA, Carolina: *Legal NLP Meets MiCAR: Advancing the Analysis of Crypto White Papers*. In. NLLP 2023 - Natural Legal Language Processing Workshop 2023, 2023. pp. 138-139.

⁴⁷SZALÓKI i.m.

⁴⁸Fiat valuta: értékét egy kormányzat rendeletben határozza meg, ezek kötelező érvényű, törvényes fizetőeszközként használatosak GYÖRFI i.m. p. 93.

⁴⁹SZALÓKI i.m.

⁵⁰BIBÓK i.m.

2024. évi VII. törvényt, amely 2024. június 30-án lépett hatályba. A törvény hatálya: *“kiterjed a kriptoeszközök Magyarországon történő kibocsátására, nyilvános ajánlattétel keretében történő kínálatára, illetve kereskedésbe bevezetésére, valamint a Magyarország területén végzett kriptoeszköz-szolgáltatásra, valamint az e tevékenységekkel kapcsolatos felügyeleti feladatok ellátására.”*⁵¹ A törvény szövege alapján az látható, hogy a magyar szabályozás nagyrészt a MiCA rendelet szabályait veszi át, illetve az abban alkalmazott fogalmakat használja. Az új törvény a kriptoeszközök szabályozásának keretében módosította egyrészt a hitelintézeti és pénzügyi vállalkozásokról szóló, másrészt pedig a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatásokról szóló törvényt, egyúttal a felügyeleti szervnek az MNB-t tette meg. A rendelet átültetéséhez nagy reményeket fűznek a szakembernek, mert bíznak abban, hogy ennek hatására nőni fog mind a magánszemélyek, mind az intézmények bizalma a kriptoeszközök irányába.⁵²

Magyarország vonatkozásában az is érdekes kérdés a rendelettel kapcsolatban, hogy vajon az új szabályozási környezet tükrében a felhasználók hogyan fognak tekinteni ezekre az eszközökre, vajon megnő-e majd a kereslet és a bizalom a kriptoeszközök irányába, és hogy ez az új szabályozás mennyiben hoz majd fellendülést és egy új irányt a magyar kriptopiac számára, ami mondhatni nem is létezett egészen idáig.⁵³

Ezekre a kérdésekre valószínűleg csak a rendelet hatályba lépését követő néhány éven belül fogunk válaszokat kapni, hiszen minden államnak, és magának az Uniónak is először meg kell tanulnia az új szabályok szerint élni és azokat alkalmazni, és majd csak ezután fogjuk látni, hogy a szabályok alkalmazása milyen pozitív és negatív következményekkel fog együtt járni. Ezek után pedig azt is látni fogjuk, hogy a rendeleten kell-e valamit módosítani annak érdekében, hogy egy még hatékonyabb szabályozás születhessen.

Véleményünk szerint a rendelet a hatálybalépését követően nagyobb fokú biztonságot fog biztosítani a fogyasztók és a befektetők részére. Az viszont még kérdéses a rendelettel kapcsolatban, hogy képes lesz-e megszüntetni a nemzeti szabályok széttagoltságát, hiszen az egyes tagállamok kriptopiacai eltérően fejlettek és emiatt a szabályozásuk is eltérő mélységet igényel.

⁵¹2024. évi VII. törvény a kriptoeszközök piacáról 1§ (1)-(2) bek.

⁵²<https://kriptoakademia.com/2024/03/01/torvenyjavaslat-es-tarsadalmi-egyeztetes-a-kriptoalutak-magyarorszagi-bevezeteserol>

⁵³BIBÓK i.m.

Ami már most biztos az az, hogy az életbe lépését követően minden, kriptokkal kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó cégnek regisztrálnia kell az unió legalább egy tagállamában, mely lehetővé teszi számukra a legális működést az EU teljes területén. A rendelet szabályainak a betartását uniós szinten az Európai Bankhatóság (EBH) és az Európai Értékpapíri Hatóság (ESMA) fogja felügyelni, melynek része lesz a cégek vezetésével és kockázatkezelésével kapcsolatos előírások is.⁵⁴

4.2. Kiskapuk a MiCA rendeletben

Ahogy fentebb már említettük, a MiCA rendelet már hatályba lépett, de egyes vélemények szerint már most módosításokra szorulna. Maga a javaslat még 2020-ban készült el, ezért érthető, hogy az azóta eltelt négy év alatt sok olyan változás történt a kriptopiacon, ami indokolttá teheti a rendelet megváltoztatását, hiszen a kriptoeszközök iparágának számos elemét nem fedi le, például a korábban említett NFT-k kérdéskörét. A hiányosságai miatt sokan, többek között az Európai Központi Bank (EKB) elnöke is sürgetik a MiCA2 megalkotását.⁵⁵

Az ESMA szerint is már most több módosítást is igényelne a MiCA rendelet annak érdekében, hogy hatékonyabb legyen a piac szereplőinek a szabályozása. 2024. október 16-án kiadott véleményében azt hangsúlyozta, hogy a kriptoeszköz-szolgáltatók engedélyeztetési eljárásainak szigorúbbaknak kell lenniük, beleértve egy olyan vizsgálatot, amely a külső kiberbiztonsági audit eredményeit, valamint a vezetőség jó hírnevét vizsgálja. Továbbá azt is szorgalmazza az ESMA, hogy átfogó átvilágítási folyamaton essenek át az érintett szolgáltatók annak érdekében, hogy növeljék a piac ellenálló képességét és javítsák a befektetővédelmet. Az ESMA szerint a szabályozás pontosítása hozzá fog járulni a kriptoeszközök piacának biztonságosabb működéséhez.⁵⁶ A MiCA rendeletnek számos kritikusa van jelenleg is, de azt ők is elismerik viszont, hogy a rendelet elfogadásával megkezdődött a vadnyugati viszonyok felszámolása a szektorban.⁵⁷

Egyik hiányossága a rendeletnek, amit mielőbb rendeznie kell, a kriptohitelezés kérdése. Ha valaki kriptoeszközben vesz fel hitelt, akkor hasonló problémákkal találkozhatja szemben

⁵⁴JUHÁSZ Marianna: *A kriptoeszköz-utalások EU-szintű szabályozása.* <https://fintechzone.hu/a-kriptoeszkoz-utalasok-eu-szintu-szabalyozasa/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 02.

⁵⁵KOSZTOLÁNYI Bálint: *Még életbe sem lépett, máris elavult az uniós kriptoszabályozás.* <https://www.vg.hu/kozelet/2023/04/meg-eletbe-sem-lepett-maris-elavult-az-unios-kriptoszabalyozas>

⁵⁶MÁLEK Adél: *Az EU MiCA rendelete globális stabilcoin mintát teremthet* <https://cryptofalka.hu/ismerteto/az-eu-mica-rendelete-globalis-stabilcoin-mintat-teremthet>

⁵⁷KOSZTOLÁNYI i.m.

magát, mint a devizahitelek. Például, ha a kriptoeszköz erősödik ahhoz az adott valutához képest, amiben a fogyasztó a bevételeit szerzi, akkor a törlesztőrészek jelentős mértékben elszállhatnak és lényegében a bevételeik nagyobb hányadát kell majd törlesztésre fordítaniuk. A kriptoeszközök hitelbiztosítékként történő elfogadása pedig hasonló problémákat okozhat, mint a 2008-as gazdasági válság előtti lakásár buborék. A válság egyik fő oka az ingatlanok, mint hitelbiztosítéki eszközök értékének jelentős zuhanása volt.⁵⁸ Ha belegondolunk, az előbbihez képest a kriptoeszközök sokkal kevésbé megbízhatóak a rendkívüli volatilitásuk miatt, ezért problémás lehet, ha a piacon ezeket tömegesen elfogadják hitelbiztosítékként.

Ezenkívül álláspontunk szerint a másik domináns probléma a fogyasztókra nézve, hogy nem kapnak megfelelő tájékoztatást a kriptoeszközökről. A MiCA tartalmaz egy felsorolást, arra vonatkozóan, hogy az alapidokumentumnak miket kell tartalmaznia. Ezen kötelezettség a MiCA rendelet alapján elsősorban a „számlavezetéshez” kapcsolódik (pl. kriptoeszközök összegéről, azok értékéről kell tájékoztatni az ügyfelet), illetve magára a kriptoeszköze, és a kriptoszolgáltatóra vonatkozó alapvető információkat kell feltüntetniük a veszélyekre vonatkozó tájékoztatás mellett.⁵⁹ Azonban arra például már nem terjed ki ez a kötelezettség, hogy a szerződéskötést megelőzően miről kellene tájékoztatni a fogyasztót, illetve nem tér ki arra sem, hogy jogsértések esetén hova lehet fordulni, illetve egyéb konkrét pénzügyi ügyletekhez kapcsolódó speciális tájékoztatási kötelezettséget sem ír elő.

További megoldandó hiányosság, hogy nem tartalmaz szabályokat a befektetővédelemre, illetve a betétesek védelmére vonatkozóan. Azaz egy kriptoszolgáltató bedőlése esetén, nincs lehetősége a fogyasztónak kártalanításért fordulni a Befektető-védelmi Alaphoz (BEVA) vagy az Országos Betétbiztosítási Alaphoz (OBA).⁶⁰ Márpedig igenis valós veszélyről van szó, mivel 2022-ben is több hullámban omlott össze a kriptopiac, a fogyasztók számára pedig nem állt fenn a lehetőség arra, hogy kártalanításért forduljanak valamely szervhez, ahogy az a hagyományos banki vagy befektetési szolgáltatók csődje esetén lenni szokott.⁶¹ A kriptopiac összeomlását a kriptohitelezés a jövő című fejezetben fogjuk hosszabban kifejteni.

⁵⁸FLÓR Nándor László: *A magyar devizahitel-válság története*. <https://www.oeconomus.hu/irasok/a-magyar-devizahitel-valsag-tortenete/>

⁵⁹MiCA rendelet 19. cikk

⁶⁰KIRÁLY i.m. pp. 134-143.

⁶¹<https://kriptoakademia.com/2023/10/07/nem-usztak-meg-elkaptak-a-2022-es-kripto-osszeomlas-fobb-szereploit>

5. A devizahitel-válság

Az alábbiakban a devizahiteles válság kialakulását, az arra adott állami reakciókat, valamint a kapcsolódó perekre vonatkozó adatokat kívánjuk bemutatni, mivel véleményünk szerint ezekből olyan tanulságok vonhatók le, amelyek segíthetnek nekünk a kriptohitelezés szabályozásánál, figyelembe véve a kettő közti hasonlóságokat.

5.1. A devizahitelezés története Magyarországon

Az első fogalom, amit meg kell vizsgálnunk az maga a deviza, amely egy külföldi pénznemre szóló követelés (pénzhelyettesítő eszköz, fizetési számla- és egyéb pénzkövetelés).⁶² Ennek formája lehet: csekk, váltó, folyószámla-követelés.⁶³

A fogalmi tisztázás érdekében fontos megkülönböztetni a deviza alapú hiteleket és a devizahiteleket, mivel bár a köznyelvben gyakran szinonimaként használják őket, nem ugyanazt jelentik. A deviza alapú hitel olyan hiteltípus, ahol az összeget és a törlesztőrészletet is devizában határozzák meg. A devizahitel ebből a szempontból nagyon hasonló, mert itt is idegen pénznemben (Magyarországon jellemzően svájci frankban, euróban vagy japán jenben) állapítják meg a hitel összegét. Azonban a különbség az, hogy míg a devizahitelnél a folyósítás és a törlesztés is devizában történik, addig a deviza alapú hitelnél bár az összeg és a törlesztőrészlet devizában van megadva, a kifizetések forintban zajlanak.⁶⁴

A 2008-as gazdasági válság világszerte komoly problémákat okozott a pénzügyi szektorban és ez hazánkban sem volt másképp. Ezt megelőzően Magyarországon is népszerűnek számított a devizahitelezés, azonban a globális pénzügyi válság hatására napjainkig jelentős társadalmi és gazdasági problémává vált. A devizahitelezés kockázatait ugyanis a kormányzat, a pénzintézetek és a hitelfelvők is tévesen mérték fel.

Először is nézzük meg, hogy miért voltak ennyire közkedveltek a lakosság körében ezek a hitelek. Leginkább azért, mert a háztartások kedvezőnek ítélték meg a banki feltételeket és stabilnak hitték ezt a pénzügyi konstrukciót, ezáltal bíztak benne, hogy vissza tudják majd fizetni a felvett hiteleket.⁶⁵ 2002-től kezdődően a lakástámogatási rendszer folyamatosan szűkült és fokozatosan átalakult és ehhez társult még az is, hogy a piacon lévő forinthitelek

⁶²2001. évi XCIII. törvény a devizakorlátozások megszüntetéséről, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról 2. § 3. pont

⁶³<https://elemzeskozpont.hu/valuta-es-deviza-fogalma-valuta-valtas-lehetosegei-valuta>.

⁶⁴<https://www.mnb.hu/letoltes/devizahitelek.pdf>

⁶⁵Flór i.m.

kamatjai magasnak számítottak, ugyanis a kamatszint 14-18% között mozgott. Ezen körülmények hatására a társadalom más alternatívát keresett. A devizában felvett hitelek jó lehetőségnek tűntek, ugyanis a futamidő kezdetén jelentősen olcsóbban, alacsonyabb kamatok mellett juthattak általuk forrásokhoz a hitelfelvevők, azonban a lehetséges kockázatokkal senki sem számolt reálisan.⁶⁶

	Állomány az év végén (db)		Állomány összege az év végén (millió forint)	
Évszám	Összesen	Amelyből devizahitel	Összesen	Amelyből devizahitel
2004	705 940	27 986	1 874 674	142 906
2005	748 203	92 722	2 241 985	464 479
2006	774 466	186 551	2 673 584	918 099
2007	805 138	272 462	3 108 731	1 458 663
2008	838 805	358 533	3 874 988	2 365 463
2009	833 472	364 492	3 920 041	2 462 719
2010	818 502	355 314	4 284 182	2 818 290
2011	805 827	288 951	4 222 117	2 644 394
2012	746 111	228 418	3 510 698	1 902 620
2013	726 050	217 569	3 318 346	1 756 838
2014	726 339	206 218	3 324 184	1 738 871

1. ábra: Lakáscélú hitelek állománya 2004 és 2014 között ⁶⁷

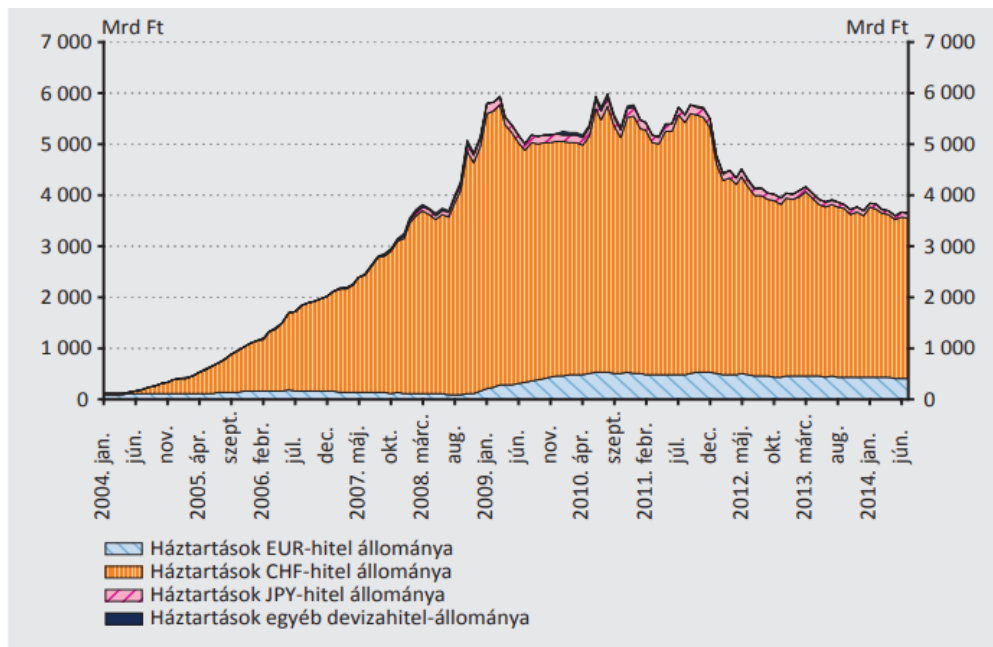
Ahogy a fenti statisztikákból is látszik 2004-ben 92.722 db devizahitelt vettek fel lakáscélra, összesen 142.906 millió forint értékben. A lakáscélú devizahitelek darabszáma 2009-ben érte el a csúcst (264.492 db), forintösszege pedig 2010-ben volt a legnagyobb (2.818.290 millió forint). Kontextusba helyezve az adatokat 2008 elejére a devizahitel térhódításának köszönhetően az új kihelyezésű lakossági hitelek 80%-ban devizahitelek voltak.⁶⁸ A teljes lakossági hitelállomány 2011 júniusában 7 861 milliárd forintot tett ki, amelynek több mint harmada devizaalapú lakáshitel volt, míg 28%-át szabad felhasználású, jelzálog alapú

⁶⁶BÁNYAI Dávid: *Devizahitelezés veszélyei a jelenlegi szabályozás tükrében*. In. Gazdaság és Pénzügyek a 21. században a II. Konferenciakötet, Pécs, 2020. pp. 65-66.

⁶⁷Saját szerkesztésű ábra a KSH statisztikái alapján: https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0016.html

⁶⁸BÁNYAI (2020) *i.m.* pp. 65-66.

devizahitelek tették ki. 2011 tavaszára 278 ezer háztartásnak volt devizaalapú lakáscélú jelzáloghitel, amely így közel 945 ezer főt érintett. Emellett 100 ezer háztartás rendelkezett nem lakáscélú devizaalapú jelzáloghitellel, amely pedig összesen több, mint 500 ezer személyt érintett.⁶⁹

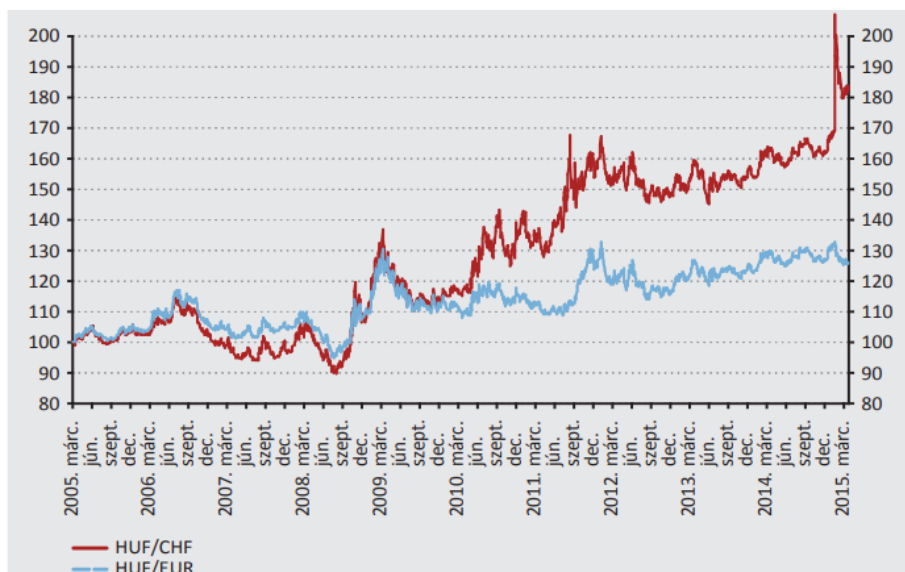

2. ábra: A magyar hitelintézeti szektor devizahitel-állományának alakulása 2004 és 2014 között⁷⁰

A devizahitelezéssel kapcsolatos folyamatokkal nem is volt különösebb probléma, amíg a 2008-as gazdasági válság hatására a forint nem kezdett el gyengülni a devizahitelek főbb devizáival, így a svájci frankkal és az euróval szemben, amely azt eredményezte, hogy a havi törlesztőrészek forintban meghatározott összege a többszörösére emelkedtek, amely számos adós számára azt jelentette, hogy nem tudta teljesíteni a havi törlesztőrészeket.

⁶⁹KSH: *A hitellel rendelkező háztartások szociális jellemzői*. In: Statisztikai Tükör, 5. évf. 77. szám, 2011.

⁷⁰KOLOZSI Pál Péter – BANAI Ádám – VONNÁK Balázs: *A lakossági deviza-jelzáloghitelek kivezetése: időzítés és keretrendszer*. In: Hitelintézeti Szemle, 14. évf. 3. szám, 2015. p. 63.

3. ábra: Az EUR/HUF és CHF/HUF árfolyam alakulása 2005 és 2014 között⁷¹

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) és az MNB is többször hibázott, ugyanis nemhogy nem állították meg a problémákhoz vezető folyamatokat, de még ösztönözték is a hitelezést. A szomszédos országokkal ellentétben nem avatkoztak be a folyamatokba, csupán 2008 elején adtak ki a PSZÁF és az MNB egy közös nyilatkozatot, amelyben felhívták a figyelmet a devizahitelek kockázataira.⁷²

2010-ben lépett hatályba először olyan rendelkezés, amely korlátozta a deviza alapú hitelezési tevékenységet Magyarországon a hitelfedezeti mutató maximalizálásán keresztül. A jogszabály különböző szinteket állapított meg annak függvényében, hogy az adott deviza milyen mértékben tekinthető kockázatosnak a forinttal rendelkező magyar lakosság számára. Ez a korlátozás azonban nem bizonyult elegendőnek. 2010 nyarán a kormány be kívánta tiltani az ország egész területén a deviza alapú hiteleket. Ezt azzal akarták volna elérni, hogy a magánszemélyeknek nyújtott devizahitelek kapcsán megtiltották volna az ingatlan fedezetként való elfogadását. Ez a tervezett szabály végül elvetésre került, mert az EU-s alapelvekkel ellentétesnek minősült, így végül a szabályozás a hitelfedezeti mutató szigorítása felé mozdult el. 2015-re számos kormányzati intézkedésnek köszönhetően sikerült érdemben csökkenteni az adósságállomány nagyságát, továbbá nagyjából egy évtized elteltével a lakossági deviza alapú jelzáloghitel több ezer milliárdos állományát is sikerült megszüntetni.⁷³ A legfontosabb kormányzati intézkedések a devizahiteles válság kezelésére a következők voltak: a

⁷¹KOLOZSI *i.m.*

⁷²<https://www.mnb.hu/letoltes/ajanlas-080215-pszaf-mnb.pdf>

⁷³FLÓR *i.m.*

végtörlesztés, az árfolyamgát, a Nemzeti Eszközkezelő Társaság (NET) felállítása, és a forintosítás intézménye.⁷⁴

A kormány először is lehetővé tette a bajba került devizahitel károsultak számára a deviza alapú hitelek kedvezményes végtörlesztését. A kedvezményes árfolyamon történő törlesztésnek köszönhetően az adósok mindösszesen 984 milliárd forintból tudtak törleszteni 1354 milliárd forintos hitelösszeget. A 370 milliárdos különbözetet a bankoknak kellett állnia. A devizaadósoknak nagy segítséget nyújtott az is, hogy a kedvezményes végtörlesztéshez nem feltétlenül kellett elegendő saját megtakarítással rendelkezniük. Illetve arra is lehetősége volt az adósoknak, hogy a végtörlesztéshez szükséges forrás biztosításához kedvezményes feltételek mellett forinthitelt vegyenek igénybe, amennyiben hitelképesek voltak. 2012 márciusának végére az intézkedésnek köszönhetően 560 ezer főre csökkent a jelzáloghitelekhez kapcsolódó devizahitel-adósok száma az országban. Így tehát elmondható az, hogy a végtörlesztés sikeresen megvalósította azt a kormányzati szándékot, hogy csökkentsék a teljes devizahitel állomány nagyságát és hogy minél több adóst mentsenek meg az irreális tehertől.⁷⁵ A program azonban csak a hitelképes, illetve a nagyobb megtakarítással rendelkezők számára jelentett valós lehetőséget. A program a résztvevők számára 20-30%-os adósságelengedést jelentett, de a bankrendszer több mint 300 milliárd forintos veszteséget szenvedett el.

2011 végétől került bevezetésre az árfolyamgát rendszere, amelynek köszönhetően a bajba került devizahiteleseknek a piaci árfolyamnál 20-30%-kal alacsonyabb havi törlesztőrészt kellett fizetniük. Ezen intézkedés bevezetését követően elérhetővé vált, hogy az adósok rögzített árfolyamon fizessék a törlesztőrésztet 5 éven keresztül. Kezdetben csak a törlesztőrésztet fizető adósok választhatták ezt az intézkedést, majd később már a 90 és 180 napon belüli késedelembe eső adósok is. Az árfolyamgátba belépő ügyfelek törlesztőrésztete átlagosan 25%-kal csökkent, amelyet az állam és a bankrendszer finanszírozott 50-50%-os arányban.⁷⁶

A NET felállítására a legkiszolgáltatottabb deviza alapú hiteladósok megsegítése miatt került sor. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. alapította meg ezt a társaságot, melynek az volt az elsődleges feladata, hogy azok a hitelkárosultak, akik már nem tudták tovább fizetni az irreálisan magas törlesztőrésztüket, a szervezet számára értékesíthessék a lakóingatlanukat. A

⁷⁴BÁNYAI Dávid: *A Magyarországi devizahitelezés kialakulását elősegítő pénzügyi és jogi tényezők és a devizaválság megoldásának jogi, gazdasági eszközei*. PhD értekezés, 2022. p. 153.

⁷⁵FLÓR i.m.

⁷⁶U.o.

NET-től pedig megfizethető bérleti díj ellenében, kedvezményes szerződési feltételek mellett visszabérelhették korábbi otthonukat a tulajdonosok. Illetve a későbbiekben lehetőségük volt az adósoknak arra is, hogy visszavásárolják az otthonukat.⁷⁷ Így tehát a korábbi adós az ingatlanban maradhatott bérelőként, az adósságától megszabadult, és a lakóhelyét sem veszítette el. A NET-nek figyelembe kellett vennie az adósok szociális helyzetét a vásárlás során, hiszen csak a szociálisan rászoruló adósok ingatlanait vehette meg.⁷⁸

A forintosítás minősült a legfontosabb válságkezelési intézkedésnek, melyet csak egy stabil makro környezet és megfelelő időzítés mellett lehetett megvalósítani, különben rosszabb helyzetbe is kerülhettek volna az adósok. A Kúria 2014. június 16-i jogegységi határozatára alapozva a kormányzat 2014 júliusában törvényalkotásba kezdett, kimondva, hogy a bankok kötelesek elszámolni az adósokkal a tisztességtelen gyakorlatuk miatt. A devizahitel szerződések forintosítására 2015 februárjában került sor a svájci frank esetén 256,47 forintos, az euró esetén 308,97 forintos, míg a japán jen esetén 2,163 forintos árfolyamon, azaz ezeken az árfolyamokon kellett átkonvertálni az adósok tartozását. A bankok egyoldalú szerződésmódosításai és a tisztességtelen árfolyamrész alkalmazása miatt a devizaadósok a hiteltörlesztésük során túlfizetésre kényszerültek. A jogalkotás azonban lehetővé tette, hogy az adósok a túlfizetés miatt 750 milliárd forint visszatérítést kapjanak. A forintosításnak köszönhetően mentesültek az adósok az árfolyamváltozás kockázatától, így tervezhetővé és kiszámíthatóvá vált számukra a havi törlesztőrészletük.⁷⁹

Fontos intézkedés volt még a magáncsőd eljárás, melynek célja, hogy szabályozott keretek között rendeződjön a fizetési nehézségekkel küzdő természetes személyek adóssága úgy, hogy közben folyamatosan biztosított legyen a fizetőképességük is.⁸⁰ Az eljárás legnagyobb előnye, hogy megvédi az adóst a kilakoltatástól, a hitelezők versengéséből fakadó esetleges vagyronvesztéstől, illetve a magas végrehajtói költségektől. Ezen eljárás lényegében arra ad lehetőséget, hogy a természetes személy adósok hitelezőikkel szemben rendezhessék a tartozásaikat. Az adósságrendezés kétféleképpen valósulhat meg. Az egyik útja az adós és a hitelező közötti megállapodás, amely olcsóbb és rugalmasabb is, mint a másik út, vagyis a bírósági eljárás, amely egyébként a megállapodás sikertelensége esetén indítható.⁸¹

⁷⁷FLÓR i.m.

⁷⁸KOLOZSI i.m.

⁷⁹FLÓR i.m.

⁸⁰<https://www.mnb.hu/letoltes/magancsod.pdf>

⁸¹DÉNESNÉ ORCSIK Judit: *Bemutatjuk a magáncsőd intézményét.* <https://ado.hu/cegvilag/bemutatjuk-a-magancsod-intezmenyet/>

A kormánynak azonban nem csak rövid, hanem hosszútávon is kellett gondolkoznia, ezért került bevezetésére 2015. január 1-től a jövedelemarányos törlesztőrészlet mutató (JTM), amellyel a hatóságok maximalizálták a lakosság hitelfelvételét úgy, hogy azt a legális, havi szintű jövedelmükhöz kötötték. Ez a lakosságot abban korlátozta az új hitelfelvétel során, hogy túlzott terhet vállalva olyan mértékben vegyenek fel hitelt, amelynek hosszú távon nem tudnák vállalni a havi szintű törlesztését. A deviza alapú hitelezés mutatott rá arra, hogy a nemteljesítés egyik legfőbb oka a jövedelemhez viszonyított kötelezettségek mértékének a növekedése volt, aminek korlátozása érdekében szükség volt a JTM bevezetésére.⁸²

A másik hosszútávú intézkedés a Minősített Fogyasztóbarát Lakáskölcsönök (MFL) bevezetése volt, melynek az volt a célja, hogy stabil hitelportfólió kialakítással hosszú távon védelmezze mind a lakosság vagyongyarapodását, mind a gazdaság stabilitását. Az MNB azért vezette be az MFL-t, hogy ezzel fokozza az országban a piaci verseny felpezsdülését és hogy elősegítse a biztonságos lakáshitelek széles körű elterjedését. Ennek köszönhetően a bankok nagy számban hívtak életre fogyasztóbarát, kedvezményes feltételeket nyújtó hiteltermékeket, amelyeknek a felvételével a magyar családoknak nem kellett a deviza alapú hitelekhez hasonló bújtatott kockázatokat vállalniuk, így nem veszélyeztették a jövőjüket sem.⁸³

Az intézkedések pozitív hatást váltottak ki, ugyanis 2016-ban a nagy nemzetközi hitelminősítő cégek befektetési kategóriába minősítették fel Magyarországot, amely kategóriából egyébként 2011-ben került ki az ország. Így tehát elmondhatjuk azt, hogy a kitartó és következetes válságkezelési intézkedések meghozták az eredményüket, hiszen ez alatt az 5 év alatt nem csupán a lakosság pénzügyi helyzete javult jelentős ütemben, hanem az ország adósságának külső megítélése is jelentős mértékben javult.⁸⁴

⁸²FLÓR *i.m.*

⁸³U.o.

⁸⁴U.o.

5.2. A devizahiteles perekre vonatkozó adatok elemzése

Azzal a céllal, hogy átfogóbb képet kapjunk a válság körülményeiről és jobban szemléltessük a devizahitelezéshez kapcsolódó adatokat, közérdekű adatigénylést nyújtottunk be a Pénzügyi Békéltető Testülethez (PBT), az Országos Bírósági Hivatalhoz (OBH) és az MNB Innovation Hub-hoz. A következőkben ezen szervek válaszait kívánjuk ismertetni, kiegészítve azokat más, nyilvános forrásból elérhető adatokkal.

5.2.1. Pénzügyi Békéltető Testület

A PBT számára két kérdést tettünk fel. Az első kérdésünk arra vonatkozott, hogy hány eljárás indult a PBT előtt devizahitelekkel kapcsolatban, a második pedig arra, hogy hány eljárás van még folyamatban az adatigénylés időpontjában. A PBT válaszként a 2014 és 2021 közötti éves jelentéseit küldte el nekünk, így a második kérdésünk lényegében megválaszolatlan maradt. Az első kérdés kapcsán a jelentésekből az alábbi adatok rajzolódnak ki.

A 2014-es éves jelentés alapján 2014. január 1. és december 31. között a beérkezett 4.214 új ügyből a pénzügyi szektort érintően 2.725 kérelem érkezett, amelyekből 2.177 kapcsolódott a hitelezéshez. Ezek túlnyomó többsége devizahitelekhez kötődött, igaz ezek konkrét számát nem tartalmazza a jelentés.⁸⁵

2015. január 1. és december 31. között a beérkezett 4.833 új ügyből 3.011 kérelem érkezett a pénzügyi szektort érintően, amelyekből 2.379 kapcsolódott a hitelezéshez, amelyek többsége ebben az évben is a deviza alapú hitelekhez kapcsolódott (leginkább a forintosítás kapcsán). A jelentés az imént részletezett általános békéltetési tevékenységétől teljesen elkülönítve kezelte a devizahitelek elszámolásával kapcsolatos számokat. Eszerint „2015. december 31-ig 15.562 elszámolási kérelem érkezett a deviza alapú hitelekkel, kölcsönökkel és lízingügyletekkel kapcsolatban, de az év vége felé közeledve már megjelentek az első deviza- és forintHITELEKKEL, valamint a kedvezményes végtörlesztésekkel kapcsolatos jogorvoslati igények is.”⁸⁶

2016. január 1. és december 31. között a beérkezett 4.408 új ügyből 2.639 kérelem érkezett a pénzügyi szektort illetően, amelyekből 1.969 kapcsolódott a hitelezéshez. A jelentés értelmében az e körbe tartozó jogviták számottevő része az eredetileg deviza alapú szerződésekre vonatkozott (eddigre ugyebár megtörtént a forintosítás). Emellett 1.089 új ügy indult az elszámolás kapcsán.⁸⁷

⁸⁵<https://www.mnb.hu/letoltes/jelentes-a-penzugyi-bekelteto-testulet-eves-tevekenysegerol-2014-1>

⁸⁶<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2015.pdf>

⁸⁷<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2016-vegleges.pdf>

2017. január 1. és december 31. között a beérkezett 3.644 új ügyből 1.965 kérelem érkezett a pénzügyi szektort illetően, amelyekből 1.252 kapcsolódott a hitelezéshez. A jelentés szerint ezek többsége még mindig a devizahitelekhez kapcsolódik, azok viszont már nem a szerződések érvénytelenségét vitatják, hanem a tartozás összegének változását, a törlesztő-részlet megnövekedését, vagy annak okát sérelmezik. Elszámolással kapcsolatos ügy pedig 124 db indult.⁸⁸

2018. január 1. és december 31. között a beérkezett 3.382 új ügyből 1.847 kérelem érkezett a pénzügyi szektort illetően, amelyekből 1.171 kapcsolódott a hitelezéshez. Az elszámolásokkal kapcsolatos új ügyek száma 16-ra csökkent. A jelzáloghitelek kapcsán pedig azt olvashatjuk - konkrét számok nélkül -, hogy több ügy indult a devizahitelek kapcsán a nem megfelelő tájékoztatás miatt.⁸⁹

2019. január 1. és december 31. között a beérkezett 3.387 új ügyből 1.933 kérelem érkezett a pénzügyi szektort illetően, amelyekből 1.216 kapcsolódott a hitelezéshez. Az 553 db jelzáloghitellel kapcsolatos ügyről kiderül a jelentésből, hogy azok ötöde devizahitelhez kapcsolódik, emellett a gépjárműhitelekkel kapcsolatos ügyek többsége is devizahitelek kapcsán indult. Emellett 15 új ügy indult elszámolással kapcsolatban.⁹⁰

2020. január 1. és december 31. között a beérkezett 2.989 új ügyből 1.711 kérelem érkezett a pénzügyi szektort illetően, amelyekből 1.048 kapcsolódott a hitelezéshez. A jelzáloghitelek vonatkozásában még mindig vannak devizahitelekhez kötődő ügyek, melyekben a tájékoztatás megfelelőségét vitatták, illetve a szerződés érvénytelenségének megállapítását kérelmezték. 2020-ban már csak 2 db elszámolási ügyi indult.⁹¹

2021. január 1. és december 31. között a beérkezett 2.976 új ügyből 1.833 kérelem érkezett a pénzügyi szektort illetően, amelyekből 1.070 kapcsolódott a hitelezéshez. A jelzáloghitelek körében a jelentés már úgy fogalmaz, hogy a kérelmezők néhány esetben devizahitelek kapcsán kívántak igényt érvényesíteni. Ebben az évben csak 1 db elszámolási ügy kezdődött.⁹²

Az ügyek számát az alábbi diagrammal kívántuk szemléltetni:

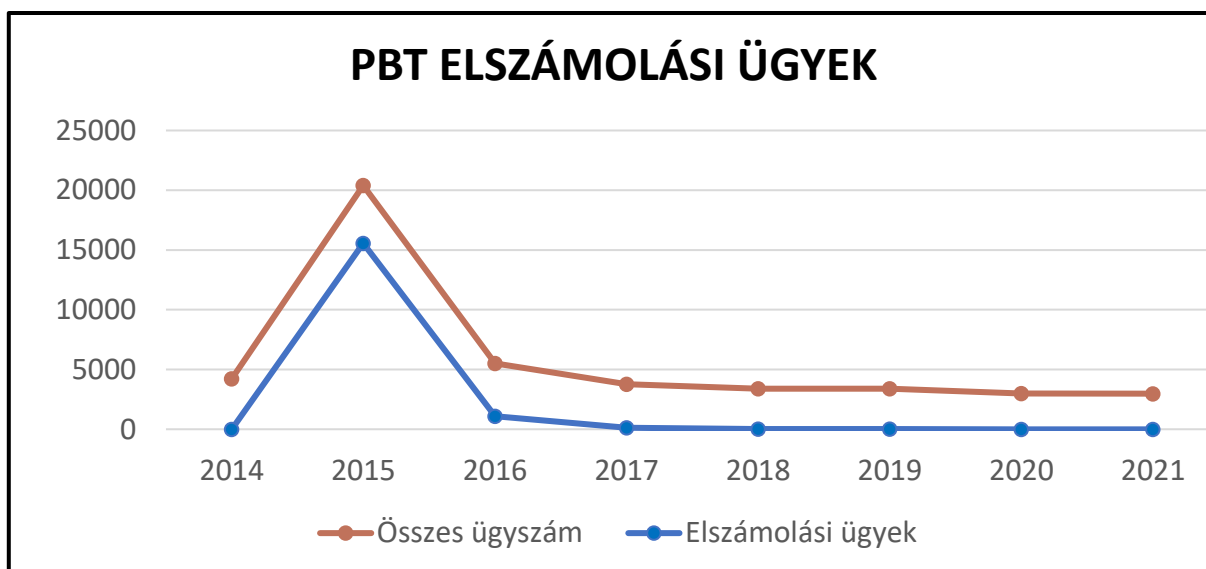
⁸⁸<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2017-hun-0301-2.pdf>

⁸⁹<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2018-hun-digitalis.pdf>

⁹⁰<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2019-hun-0213-2.pdf>

⁹¹<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2020-eves-jelentes-vegleges.pdf>

⁹²<https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2021.pdf>

4. ábra: Saját szerkesztés

Összefoglalva tehát azt láthatjuk, hogy 2015-ben még kiemelkedően magas volt a devizahitelekkel kapcsolatos ügyek száma (főként az elszámolással kapcsolatos eljárások miatt), amely szám 2016-ban drasztikusan csökkent, majd folyamatosan elhanyagolhatóvá vált.

5.2.2. Országos Bírósági Hivatal

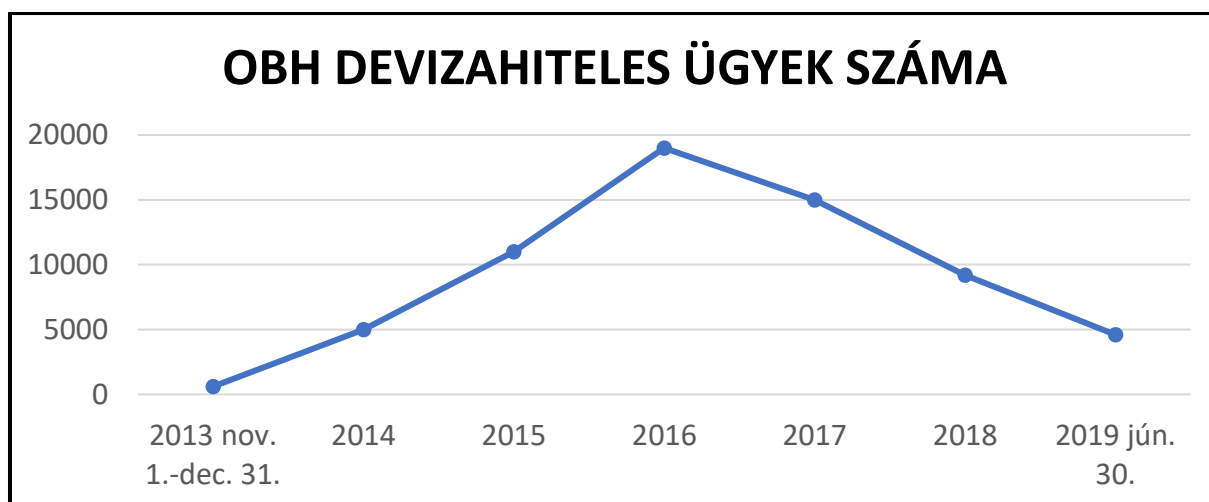
Az OBH-hoz három kérdést intéztünk, ezek a következők: Hány devizahiteles tárgyú pert indítottak évente 2008-tól napjainkig? Hány devizahiteles tárgyú per van jelenleg is folyamatban? Mennyi idő alatt zárultak le átlagosan jogerős döntéssel ezek a perek? Mivel az OBH-tól csupán 2013 és 2019. június 30. közötti jelentéseket kaptunk, ezért a második kérdésünk itt is megválaszolatlan maradt, illetve az első kérdésünkre a választ csak 2013-tól tudjuk megadni.

Az OBH jelentései alapján azt láthatjuk, hogy a devizahitelekkel kapcsolatos peres ügyek érkezésének a növekvő száma indokolta az érintett ügyek részletesebb számbavételét, ugyanis a devizahiteles perek fogalmába bele kell érteni a tisztességtelen szerződési feltételek megtámadása iránti pereket kívül a devizahitel szerződéseken és a devizahitel-törvényekkel érintett forint hitel szerződéseken alapuló pert is. Ezeket a pereket a bíróságok „DH” megjelöléssel látták el az adatszolgáltatás megkönnyítése érdekében, mely megjelölést 2013. november 1-től vezették be a bíróságok. A devizahittel kapcsolatos keresetlevelek folyamatosan érkeztek a bíróságokra, ezért az adatok naponta változtak, így az éves jelentésekben kerekített számadatokat adtak meg.⁹³

⁹³<https://birosag.hu/nyomtatvanyok/deviza-es-forinthiteles-peres-eljarasok/devizahiteles-peres-ugyek-2013-november-1-4>

2013. november 1. és 2016. december 31. között országosan megközelítőleg 36.000 darab devizahiteles ügy érkezett a bíróságokra. Ebből 2013. november 1. és december 31. között közel 600 olyan devizahiteles eljárás indult, amelyre a „DH” megjelölést használták a bíróságok. A devizahiteles ügyek érkezése 2014 és 2016 között évenként folyamatosan növekedett. 2014-ben körülbelül 5.000, 2015-ben körülbelül 11.000, 2016-ban pedig országosan több, mint 19.000 devizahiteles ügy érkezett a bíróságokra. 2017-ben csökkenésnek indult ez a szám, ebben az évben csupán 15.000 db devizahiteles ügy érkezett a bíróságokra. 2018-ban további csökkenés volt tapasztalható, ekkor összességében 9.200 db érkezett a bíróságokra. 2019. június 30-ig pedig összesen 4.600 ügy érkezett be a bíróságokhoz. Ez a szám megegyezik korábbi év azonos időszakával.⁹⁴

A jobb átláthatóság érdekében saját szerkesztésű diagrammon szemléltetjük az OBH-hoz érkezett ügyek számának a változását. Ez alapján azt láthatjuk, hogy 2013 novembere és 2016 között folyamatosan emelkedett az ügyek száma, 2016 óta azonban folyamatos csökkenés történt.

5. ábra: Saját szerkesztés

A harmadik kérdésünkre, melyben arra voltunk kíváncsiak, hogy átlagosan mennyi idő alatt zárulnak le ezek a perek jogerős döntéssel, csupán 4 év adatai állnak rendelkezésünkre a 2013-2016-os évi jelentésekből.

2013-ban a perek döntő része, pontosan 93%-a egy éven belül befejeződött a bíróságra érkezéstől számított eljárási időtartam alapján. A befejezett perek átlagos időtartama kedvezően változott az előző évhez képest. A törvényszékek elsőfokú gazdasági pereinél 2,5 hónapos csökkenés, a törvényszékek másodfokú munkaügyi pereinél 0,9 hónapos csökkenés, a közigazgatási és munkaügyi bíróságok közigazgatási pereinél pedig 0,5 hónapos csökkenés volt

⁹⁴U. o.

látható.⁹⁵ 2014-ben csupán a perek több mint 77%-a fejeződött be egy éven belül a bíróságra érkezéstől számítva. Ez az előző éves adathoz képest jelentős romlást mutat. Azonban a befejezett perek átlagos időtartama ebben az évben is kedvezően változott.⁹⁶ 2015-ben jelentős javulás volt látható a befejezett peres ügyek esetében, ebben az évben ugyanis a perek 87%-a egy éven belül befejeződött az adott ítélkezési szintre való érkezéstől számítva.⁹⁷ 2016-ban pedig a perek 88%-a fejeződött be egy éven belül az adott ítélkezési szintre érkezéstől számítva.⁹⁸ Ezek az arányszámok azonban a teljes ügyszámra vonatkoznak, abból sajnos nem derül ki a devizahiteles perek lezárultának ideje.

5.2.3. MNB Innovation Hub

Az MNB Innovation Hub-nak négy kérdést tettünk fel. Az első kérdésünk arra irányult, hogy az MNB gyűjt-e hivatalos adatot a magyar kriptovagyon mennyiségéről és összetételéről. A második kérdésünk az elsőhöz kapcsolódott, hogy amennyiben arra igen a válasz, akkor 2008-tól az adatigénylés időpontjáig mennyiségi és összetételi szempontból hogyan alakult a magyar tulajdonoshoz/jogosulthoz kapcsolódó kriptovagyon.

A harmadik kérdésünkkel arra kerestük a választ, hogy az MNB Regulatory Sandbox rendszerében évente átlagosan hány ügy érkezik és milyen tárgyban. A negyedik pedig arra vonatkozott, hogy az MNB Innovation Hub és Regulatory Sandbox rendszer végez-e után követést, tehát az együttműködő vállalkozások későbbi tényleges tevékenységével összefüggésben gyűjtenek-e adatot, és ha igen, akkor milyen arányban lépnek ténylegesen piacra a Regulatory Sandbox-ban megjelenő szolgáltatók a vizsgált termékekkel.

A szerv az első kettő, valamint a negyedik kérdésünkre nemleges választ adott. Ez alapján tehát azt lehet megállapítani, hogy az MNB nem gyűjt hivatalos adatot a magyar kriptovagyon mennyiségéről és összetételéről, illetve az együttműködő vállalkozások tényleges későbbi tevékenységével kapcsolatban sem gyűjtenek adatot.

A harmadik kérdésünkre pedig az a válasz érkezett, hogy évente átlagosan 30-40 megkeresés érkezik a szervhez, melyeknek a tárgya sokféle innovatív megoldással kapcsolatosak. Ilyen tárgyak többek között a fizetési/megtakarítási megoldások; a közösségi finanszírozás-alapú megoldás bevezetése; a kriptoeszközökkel kapcsolatos és egyéb DLT/blokklánc alapú innovációk; valamint a mesterséges intelligencia-alapú megoldások.

⁹⁵https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2013_eves_beszamolo.pdf

⁹⁶https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2014_eves_beszamolo.pdf

⁹⁷https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2015_eves_beszamolo_0.pdf

⁹⁸https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2016_eves_beszamolo.pdf

6. A kriptohitel: A jövő hitele vagy az új devizahitel?

2024 áprilisáig a kriptopiaci szereplők még felügyelet, garanciális és kárviselési szabályok nélkül működtek. Ezen a helyzeten változtatott - legalábbis részben - a MiCA rendelet. Továbbra is alapvető fontosságú azonban, hogy a fogyasztók előzetesen tájékozódjanak arról, hogy milyen kockázatai vannak az általuk igénybe vett kriptoeszközöknek illetve kriptoszolgáltatóknak. Az alábbiakban ismertetésre kerülnek a kriptohitelezés kapcsán elérhető adatok, valamint annak működése és veszélyei.

6.1. A kriptohitelezés és annak veszélyei

A kriptohitelezés nagyban hasonlít a hagyományos banki tevékenységhez. A folyamatnak két összetevője van: a) a kriptohitelező platformon lehetőség van betétként kriptoeszközt elhelyezni, amely után kamatot kaphatunk; b) ennek ellentételezéseként lehetővé tesszük, hogy a kriptoeszközeinket a platform kölcsön adja más felhasználóknak. A kriptohitelező platform lényegében a betétesek és a hitelfelvevők között közvetít, és megállapítható, hogy a hagyományos banki szektoron kívül végeznek hitelközvetítést.⁹⁹

A kriptohitel igényléséhez a felhasználóknak regisztrálniuk kell egy centralizált kriptohitel platformra, vagy egy digitális tárcát kell csatlakoztatniuk egy decentralizált kriptohitel platformhoz (mint például az Aave). Ezt követően kiválasztják a letétbe helyezendő biztosítékot, valamint a kívánt hitel típusát és összegét. Az elérhető összeg a biztosítéktól és a letétbe helyezett összegtől függően változik. A tranzakció befejezéséhez a felhasználóknak a biztosítékot a platform digitális tárcájába kell helyezniük, és a hitelezett összeg azonnal átkerül a felhasználó számlájára vagy digitális tárcájába. A legtöbb hitel azonnal jóváhagyásra kerül, annak feltételeit egy okosszerződés rögzíti.¹⁰⁰

Miért számít olyan vonzónak az effajta hitelezés manapság? Egyrészt a Lend és ahhoz hasonló platformok kamatai a hitel típusától függően 11,4% és 13,4% között mozognak, emiatt népszerű lehetőséggé vált a bitcoin alapú hitelezés a szigorodó kamatkörnyezetben. Azaz itt is azt látjuk, mint a devizahitelek esetén, hogy bizonyos esetekben kedvezőbb feltételekkel lehet hozzájutni a kriptohitelhez, mint a hagyományos társaikhoz. Másrészt a kriptoeszköz eladása nélkül ki lehet használni az abban rejlő értékeket, ezáltal ez nagy segítség az embereknek, ha

⁹⁹AVGOULEAS, Emiliós – SERETAKIS, Alexandros: *How Should Crypto Lending Be Regulated Under EU Law?* In: European Business Organization Law Review Volume 24 (2023) p. 426.

¹⁰⁰Ld. bővebben: WADE, Jacob: *Crypto Lending: What it is, how it works and types* <https://www.investopedia.com/crypto-lending-5443191>

extra likviditáshoz szeretnének jutni. Ha megfelelő az árfolyama, akkor például egy nyitott bitcoin alapú hitel akár jó befektetés is lehet.¹⁰¹ Erre lehet példa a kriptohitelek fajtái közül az ún. flash loan, ez egy fedezet nélküli kölcsön, amely lehetővé teszi a felhasználó számára, hogy fedezet nélkül kölcsönözzön eszközöket, amennyiben a kölcsön összegét még ugyanazon blokklánc-tranzakción belül visszafizeti. Ez azért éri meg a hitelfelvevőnek, mert ha például az egyik tőzsdén 1 dollárt a másikon pedig 2-öt ér, és így 100 dollárt villámkölcsön keretében felvesz az egyiken, majd a másikon értékesíti 200-ért, akkor a különbözetet megtarthatja nyereségként.¹⁰² DeFi ökoszisztéma eredetileg a hagyományos pénzügyi szolgáltatások pl.: hitelnyújtás, tőzsdék blokkláncra való átültetésre indult. Azonban kinőtte magát és a blokklánc technológia sajátosságainak köszönhetően és az okosszerződések által létre tudod jönni ez az újfajta kölcsönzési forma.¹⁰³ Ez inkább hasonlít az ún. határidős ügyletekre, mintsem a kölcsönre a névvel ellentétben. A problémát itt az okozhatja, ha a visszafizetés idejére csökken a kripto értéke, és így kénytelen veszteséget elszámolni az adós. Ez inkább már befektetési ügylet, mintsem hitelezéshez kapcsolódó probléma, de fontos volt kitérni rá, mivel ezen ügyletekre sem tartalmaz megfelelő szabályozást a MiCA.

A kriptohitelezés mind a hitelezők (azaz a platform betétese), mind az adósok oldaláról nézve kockázatos. A hitelezőnek azért, mert a platform nem vizsgálja az adósok hitelképességét, így könnyen előfordulhat, hogy az adós nem tudja azt visszafizetni, a hitelező pedig nem kapja meg a törlesztőrészeket, így pedig a betéteseknek sem biztos, hogy ki tudja fizetni a nekik járó kamatokat. Sőt még a betétként letett összeget is elveszítheti (arról nem is beszélve, hogy sokszor a hitel futamidejének lejártáig nem is férhet hozzá a betétjéhez), a betétbiztosítás és egyéb fogyasztóvédelmi intézmények pedig nem terjednek ki a kriptohitel platformok ügyfeleire.

Az adós számára pedig azért, mert egyrészt amikor valaki a kriptoeszköz formájában kap hitelt és abban kell fizetnie a törlesztőrészt, akkor számára az a kockázat, hogyha emelkedik a kriptoeszköz értéke, akkor neki a saját törvényes fizetőeszközéből egyre többet és többet kell fizetnie ahhoz, hogy a havi törlesztőrésztet visszafizesse. Ez lényegében ugyanaz az eset, mint a devizahiteleknél is megtörtént. Másrészt pedig az adósnak rendszerint a hitel összegének meghatározott százalékát elérő értékű hitelbiztosítékot kell letennie (ami lényegében egyúttal betétként is funkcionál, és a platform abból hitelezhet). Amennyiben a hitelbiztosítékot

¹⁰¹<https://kriptoakademia.com/2024/09/27/lenduletet-kapott-a-bitcoin-alapu-hitelezes>

¹⁰²<https://www.winston.com/en/legal-glossary/what-are-flash-loans>

¹⁰³<https://chain.link/education-hub/flash-loans>

kripostalutában kell letennie, és annak piaci értéke csökken, akkor a platform fedezetkiegészítési felhívást (margin call) eszközöl, de erről részletesebben, majd a későbbiekben írunk.

A platform szempontjából pedig többek közt abban áll a veszély, hogyha a kriptoeszköz szolgál fedetként az ügylethez, és ha csökken a kriptoeszköz értéke és az adós ezzel párhuzamosan nem teljesít, akkor előfordulhat, hogy a hitelező a fedezetből sem tudja kielégíteni az igényeit. Ha pedig ez tömegesen előfordul, akkor az nem csak a hitelezőnek lesz rossz, hanem a platform csődjéhez is vezethet. Ez az eseménysor pedig nagyban hasonlít a 2008-as eseményekhez, amikor a hitelek fedezetéül szolgáló ingatlanok értéke csökkent, ami először a Lehman Brothers, majd számos másik bank bedőléséhez vezetett gazdasági válságot okozva.¹⁰⁴ Itt érdemes megjegyezni, hogy egyes elemzések szerint a különböző kriptoszolgáltatók között hasonló piaci kapcsolatok, összefonódások figyelhetők meg, mint ami a bankszektorra jellemezte a válságot megelőzően, így a kriptopiac is jelentős partner kockázatokat hordoz magában.¹⁰⁵

A kriptohitelezés veszélyei kapcsán ki kell emelni a 2022-es évet, amikor is több kriptocég, mint például a BlockFi, a Voyager, az FTX és a Celsius csődhullám áldozata lett a terraUSD és luna nevű kriptoeszközök bedőlése után. Közülük a Celsius kapott még egy esélyt, ugyanis a kriptocég megkapta a csődbíróság jóváhagyását a szerkezetátalakítási tervére, amely, ha sikeres lesz, akkor az ügyfelei hozzájuthatnak a pénzükhöz, vagy legalábbis annak egy részéhez. Ez számokban kifejezve úgy néz ki, hogy a csőd bejelentésekor 600 ezer ügyfele volt, akik mintegy 4,4 milliárd dollárt tartottak a Celsiusnál.¹⁰⁶ Ezzel szemben az FTX alapítójára, Sam Bankman-Friedre börtön vár. A negatív befektetői hangulat, valamint a körbe tartozások az FTX-et is a csőd szélére juttatta. A megrémült befektetők ki is vették volna a „pénzüket”, azonban a cég nem tudta azt visszaadni, mivel kimerültek a tartalékjai, köszönhetően nagyrészt annak, hogy az alapító a blokklánc kódját akként alakította ki, hogy az Alameda Research - a csalásban részt vevő másik szereplő - bármikor felvehessen bármekkora hitelt az FTX-től függetlenül attól, hogy mekkora fedezetet tud felmutatni.¹⁰⁷ Itt kell megjegyezni, hogy a MiCA előír tőkekövetelményeket, ami mindenképp egy pozitív fejlemény a kriptoszolgáltatók likviditása szempontjából, azonban a hitelezéshez kapcsolódó tartalékképzési, illetve fedezeti

¹⁰⁴Ld. bővebben: <https://elemzeskozpont.hu/lehman-esemeny-lehman-csod-jelentese-magyarazata>

¹⁰⁵KOKORIN, Ilya: *The anatomy of crypto failures and investor protection under MiCAR*. In. Capital Markets Law Journal, Vol. 18., I. 4., 2023. p. 502.

¹⁰⁶<https://bitport.hu/megmentik-a-celsiust-ketmilliard-dollar-kaphatnak-az-ugyfelei>

¹⁰⁷<https://bitport.hu/hamis-apostolnak-bizonyult-tobb-mint-szaz-ev-borton-var-sam-bankman-friedre.html>

követelmények továbbra is hiányoznak a szabályozásból, márpedig az tovább erősíthetné a stabilitásukat.

6.2. A kriptohitelezésre vonatkozó adatok

A dolgozatban szeretnénk volna a kriptohitelek mennyiségét összehasonlítani a devizahitelekével, hogy rávilágítsunk a veszély nagyságára. Azonban azt tapasztaltuk, hogy ennek kapcsán nincsenek rendelkezésre álló adatok. Ehelyett pár kriptopiacra vonatkozó adatot kívánunk bemutatni.

Az Európai Központi Bank igyekszik minél átfogóbb képet adni a kriptoeszközökről, azonban ez nagy kihívás és gyakran falakba ütközik. Ennek oka elsősorban a kriptoeszközpiacok sajátosságaiból ered, ami miatt olykor átláthatatlan annak működése. További probléma, hogy egyszerre szükséges az on-chain és az off-chain adatok, azaz blokkláncon lévő és azon kívüli adatok gyűjtése, amely egyrészt rendkívül időigényes folyamat, másrészt nehezen ellenőrizhető forrásokból származnak. Az EKB célja tehát az, hogy javítsa a kriptoeszközök nyomon követését, különös figyelmet fordítva a hagyományos pénzügyi rendszerrel való összefüggésekre, illetve az esetleges kockázatokra. Mivel ez egy gyorsan változó terület, ezért szükségesnek tűnik új mutatók kidolgozása, továbbá az új, illetve a meglévő adatforrások teljesebb feltérképezése. Éppen ezért több kezdeményezés is született az adatokkal kapcsolatos hiányosságok kezelésére.¹⁰⁸ Ezek közül a MiCA rendeletet emelném ki, amely előírja, hogy 100 millió eurót meghaladó kibocsátási értékkel rendelkező valamennyi eszközalapú token esetében a kibocsátó negyedévente jelentést köteles tenni az illetékes hatóságnak.¹⁰⁹ Véleményünk szerint ez az adatgyűjtés szempontjából már egy előre lépés és jó irány a későbbi statisztikák elkészítéséhez.

Az MNB egy sajtóközleményében azt olvashatjuk, hogy piaci becslések szerint Magyarországon már mintegy 200 ezer ügyfél rendelkezik kriptoeszközökkel, vélhetően a többség Bitcoinnal és ezenkívül különböző ügyleteket is kötnek kereskedelmi platformokon, például kriptotőzsdéken.¹¹⁰ Továbbá a közérdekűadat-igénylés során az MNB-től megtudtuk, hogy nem gyűjt adatokat a kriptovagyon vonatkozásában. Ez úgy véljük aggodalomra adhat okot, ugyanis, ahogy azt a sajtóközlemény és a kriptotőzsdéken való aktivitás is mutatja, már

¹⁰⁸Ld. bővebben: KERNER, Isabel (et al.): *Crypto-asset database and indicators at the European Central Bank (ECB)*. pp. 10-11. <https://www.imf.org/en/Search?q=isabel%20kerner&sort=relevancy>

¹⁰⁹MiCA rendelet 22.cikk (1) bek.

¹¹⁰<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2024-evi-sajtokozlomenyek/fokozott-befektetoi-kockazattal-jarhatnak-a-kriptoeszkozok-kriptotozsdek>

így is számos magyar háztartás érintett. Egyúttal azt is ki kell emelni, hogy a helyzet feltehetően változni fog a MiCA rendelet hatására.

6.3. A kriptohitelek és a devizahitelek tájékoztatóinak összehasonlítása

Ahogy a fentiekben kiemelésre került, a kriptohitelezés és a devizahitelezés számos hasonló veszélyforrást rejt. Az alábbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy vajon ez a hasonló fogyasztói tájékoztatókkal párosul-e.

A devizahiteles ügyek központi kérdése az volt, hogy vajon a fogyasztókat megfelelően tájékoztatták-e a hitelintézetek a devizahitelek kockázatairól, így először az erre vonatkozó kötelezettségeket ismertetjük.

2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) az ügyfelek tájékoztatása kapcsán kimondja, hogy a pénzügyi intézmény az ügyfélfogadásra nyitva álló helyiségben közzéteszi, illetve elektronikus úton is elérhetővé teszi a fogyasztók számára a kamatokat, szolgáltatási díjakat, az ügyfelet terhelő egyéb költségeket, a késedelmi kamatokat, valamint a kamatszámítás módszerét. Ezen bekezdés kimondja továbbá azt is, hogy az általános szerződési feltételeket (ÁSZF) is tartalmazó üzletszabályait, valamint az ügyfelek számára ajánlott pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos szerződési feltételeket is a fogyasztók számára elérhetővé kell tenni.¹¹¹

A pénzügyi intézményeket 2005. január 1-je óta terheli a devizahitel kockázatairól nyújtandó tájékoztatási kötelezettség. Az egyik legfontosabb eleme nem más, mint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás. Ez alatt lényegében a különböző devizák átváltási árfolyamának az ingadozása miatt keletkezett kockázatot kell érteni, pontosabban a forintról a kölcsön devizanemére történő átváltásából eredő különbözetet értjük a havi törlesztőrészletek vonatkozásában. Az erről szóló tájékoztatási kötelezettséget már a korábbi Hpt., azaz az 1996. évi CXII. törvény is előírta azzal, hogy a devizahitel nyújtására irányuló szerződések esetén a kockázatfeltáró nyilatkozatnak az árfolyamkockázat ismertetése mellett tartalmaznia kell annak a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását is.¹¹²

A devizahiteles perek kapcsán a Kúria az Európai Unió Bíróságához (EUB) fordult a rendelkezés értelmezése végett. Az EUB a tájékoztatás tartalmát aszerint ítélte meg, hogy az vajon megfelel-e a világos és érthető megfogalmazás követelményének, vagyis az átláthatóság

¹¹¹Hpt. 271. § (1) bekezdés c) pont

¹¹²SIMON Károly László: *Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás hibái és jogkövetkezményei*. In: Jogtudományi Közlöny, 2019/12. pp. 491-493.

(transzparencia) elvének. Az EUB szerint ez akkor valósul meg, ha: a) a szerződésben egyértelműen feltüntetik a bank által devizában meghatározott kölcsönösszeget, amelyet a lerovó pénznemhez viszonyítva kell meghatározni; b) amennyiben a devizaösszeget a folyósításkori árfolyamhoz igazítják, a kölcsönösszeg átszámításának módja, az alkalmazott árfolyam, a törlesztőrészletek és a futamidő átlátható kell legyen, hogy az adós fel tudja mérni a szerződés gazdasági hatásait, különösen a kölcsön teljes költségét; c) a tájékoztatásnak ki kell terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére és annak kockázataira, azaz a kölcsönfelvevő lakóhely szerinti ország fizetőeszközének leértékelődése és a külföldi kamatlábak emelkedése által a törlesztőrészletekre gyakorolt hatásaira.¹¹³ Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásnak tehát nem csak alaki és nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is.¹¹⁴

A válság kirobbanása tökéletes indok volt arra, hogy a hitelfelvevők tájékoztatására vonatkozó szabályokat módosítsák, illetve javítsák, így a Hpt. 2010-es módosítása után a már említetteken túl az üzletszabályzatnak tartalmaznia kell a Központi Hitelinformációs Rendszerrel (KHR) kapcsolatos adatkezelési szabályokat, valamint deviza alapú jelzáloghitel-, vagy pénzügyi lízingszerződés esetén az alkalmazott számítási módot, és hogy a forintban meghatározott összeg kiszámítására mely időpontban kerül sor.¹¹⁵ Ebből is látszik, hogy a devizahitelekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség az évek során egyre szélesedett, ahogy az állam és a társadalom észlelte a nem megfelelő tájékoztatásból eredő problémákat.

Ehhez képest a kriptohitelek vonatkozásában nem kapunk ilyen átfogó tájékoztatást. Az összehasonlításhoz kettő tájékoztatót vettünk alapul, amelyek a kriptohitelezés veszélyeire hívják fel a figyelmet, valamint arra, hogy a fél milyen kötelezettségeket vállal.

Ezek a tájékoztatók egyrészt rendelkezést tartalmaznak a fedezetkiegészítési felhívásokra (margin calls), amely annyit tesz, hogy a fogyasztók biztosítékot helyeznek letétbe és ennek terhére veszik fel a hitelt, és ha a biztosíték értéke egy meghatározott érték alá csökken, akkor a hitelfelvevőknek további biztosítékot kell letétbe helyezniük, vagy a platform értékesíteni fogja az addig letétbe helyezett eszközöket.¹¹⁶ A két kriptohitel-tájékoztató alapján ez csupán csak lehetőség a hitelező részére, sőt a biztosíték értékesítését az adós tájékoztatása nélkül is

¹¹³U.o.

¹¹⁴<https://kozjak.hu/kockazatvallalas-es-tajekoztatasi-kotelezettseg-devizahitel-szerzodesek-kapcsan>

¹¹⁵SZABÓ Gergely: *Mit jelent, ha elmaradt a kockázatfeltáró nyilatkozat a devizahiteles szerződés esetén?* <https://kocsisszabougyved.hu/mit-jelent-ha-elmaradt-a-kockazatfeltaro-nyilatkozat-a-devizahiteles-szerzodes-eseten/>

¹¹⁶WADE i.m.

megkezdheti a platform, még hozzá saját belátása szerint anélkül, hogy figyelembe venné a hitelfelvevő érdekeit. Másrészt ugyan tartalmaz arra vonatkozóan tájékoztatást, hogy a kamatlábakat miként kell számítani, illetve, hogy azok változhatnak, ahogy maga a kriptoeszköz értéke is, ez azonban túl általánosan van megfogalmazva. Nincsenek például konkrét, számszerűsített példák, ahogy az a hagyományos hiteleknel jellemző. Továbbá ami még mindkettőben szembe tűnő, hogy lényegében a hitelfelvevő minden kriptohitel szolgáltatással kapcsolatban felelőséggel tartozik, de maga a platform nem vállal felelősséget az ügylettel kapcsolatban. Sőt lényegében a platform teljes egészében önállóan határozza meg a feltételeket és a megkötés után is egyoldalúan változtathat azokon.¹¹⁷

¹¹⁷készült a Coinex és Bybit tájékoztató alapján Ld.: <https://support.coinex.com/hc/en-us/articles/23056878228505-CoinEx-Loans-Service-Agreement> és <https://www.bybit.com/en/help-center/article/Terms-and-Conditions-Crypto-Loan>

7. De lege ferenda

Összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy a MiCA egy komoly előrelépés az Európai Unió részéről a szabályozás tekintetében, azonban akadnak még vele kapcsolatban megoldásra váró kérdések. Mi ezek közül a kriptohitelezéssel kapcsolatos problémákra kívántunk rávilágítani, összehasonlítva annak veszélyeit a devizahiteles válsággal. Az alábbiakban a devizahitelezés tanulságait is alapul véve kívánunk javaslatokat megfogalmazni a kriptohitelezés kapcsán. Úgy gondoljuk, hogy a MiCA rendelet által nem rendezett kérdések terén is a hagyományos pénzügyi szolgáltatókéhoz hasonló szabályozásra lenne szükség.

Az első javaslatunk a kriptohitelek biztosítékaihoz kapcsolódik. Ennek kapcsán ismét ki szeretnénk emelni, hogy amennyiben kriptoeszköz szolgál fedezetül annak volatilitása további veszélyeket jelent, arról nem is beszélve, hogy számos kriptoeszköz, például a NFT-k nagyon összetettek és nehezen értékelhetők, így nehéz lehet megfelelő fedezetet találni a hitel biztosításához. A fellendülési és visszaesési ciklusok is jelentős mértékű veszteségeket okoznak a befektetőknek, valamint fokozhatják a piaci instabilitást. Habár a kriptohitelezők és a hagyományos pénzintézetek közötti kapcsolat korlátozott, egy piaci pánik - a befektetés biztonságos eszközökbe menekítése érdekében történő eladás - egy olyan viselkedési jelenség, amelyet nagyon nehéz előre megfékezni, és félő, hogy a következő pánik a kriptopiacon fog elindulni, majd onnan áttérjed a hagyományos pénzügyi közvetítőrendszerre.¹¹⁸

Összességében úgy gondoljuk, hogy a kriptohitelezés kapcsán is indokolt lenne hitelfedezeti követelmények szigorítása. Szabályozni szükséges, hogy mi fogadható el egyáltalán fedezetként, annak milyen arányban kell állnia a hitel összegével, és mely esetekben kezdeményezhet a hitelező/platform margin call-t, illetve mikor lehet a fedezetet értékesíteni. Célszerű lenne tehát a feltételeket úgy meghatározni, hogy a hitelfelvevőnek, azaz a gyengébb félnek is több jogosultsága legyen ezzel kapcsolatban.

További javaslatunk, hogy az adósok hitelkockázatának felmérését is szükséges előírni, hiszen jelenleg bárki pár kattintással kriptohitelhez juthat, anélkül, hogy a platform meggyőződne arról, vajon megbízható adósról van-e szó. Nem is beszélve arról, hogy ezek a hitelek teljesen észrevétlenek a KHR számára. A 2008-as gazdasági válság egyik legnagyobb tanulsága az volt, hogyha a bankoknak a hitelkihelyezési tevékenysége nincs megfelelően szabályozva, akkor a minél nagyobb nyereség elérése érdekében olyan adósoknak is folyósítanak hitelt (főleg, ha a gazdaság éppen szárnyal), akiknek a teljes pénzügyi rendszer

¹¹⁸AVGOULEAS– SERETAKIS *i.m.* pp. 428-429.

biztonsága érdekében nem lenne szabad. A válság rávilágított arra, hogy ezek a subprime hitelek veszélyesek lehetnek a pénzügyi közvetítő szektor stabilitására. Éppen ezért szükséges lenne a kriptohitelezés kapcsán a hagyományos hitelezésre jellemző korlátokat felállítani (pl. jövedeleमारányos törlesztőrészlet szabály).

Emellett a fogyasztók tájékoztatása kapcsán további részletszabályok előírását tartjuk kívánatosnak. A 2008-as gazdasági világválságot követően számos család került bajba Magyarországon, mivel korábban deviza alapú hitelt vett fel, jövedelmét viszont forintban szerezte, így a forint gyengülése hatására törlesztőrészletük havi összege - bár devizában változatlan maradt - forintban többszörösére nőtt. Ezt az összefüggést azonban a devizahitelt felvevő lakosság nem ismerte, illetve nem értette, elsősorban a megfelelő tájékoztatás hiánya miatt. Hasonló problémák akkor is előfordulhatnak, ha valaki kriptoeszközben vesz fel hitelt, miközben jövedelme hagyományos pénznemben keletkezik. Éppen ezért a lakosság számára egyértelmű konstrukciókat kell kínálni, amelyek könnyen értelmezhetőek és átláthatóak. Ennek legfőbb eszköze a részletes tájékoztatási kötelezettség előírása.¹¹⁹ Ugyan a kriptohitelező platformok többsége már most is rendelkezik tájékoztatóval, azonban ezek elérése körülményes a fogyasztó számára, tartalmukat tekintve pedig túlságosan általánosak. Szükséges lenne, tehát a tájékoztatót úgy közzétenni, hogy az egyértelmű és érhető legyen, a felek jogait és kötelezettségeit pedig jobban konkretizálja.

Végezetül pedig a befektetők, illetve a betétesek védelme kapcsán szeretnénk egy javaslattal élni, miszerint szükségesnek tartjuk akár a BEVA, akár az OBA, vagy akár egy teljesen új, „kriptopénztárca védelmi szerv” ernője alá bevonni a kriptoszolgáltatókat és ezáltal azok ügyfeleit. Azaz a kriptoszolgáltatóknak tagként csatlakozniuk kellene ezen szervek valamelyikéhez, mivel csak ennek tagjaként végezhetnék a tevékenységüket. Ha pedig a kriptoszolgáltató csődbe megy, akkor az ügyfelek ennél a kriptopénztárca védelmi szervnél számíthatnak kártalanításra a BEVA, illetve az OBA kapcsán ismert százezer eurós összeghatárig.

Összegezve elmondható, hogy a bár kriptopiac számos területét szabályozása alá vonta már az uniós és a hazai jogalkotó, egyes részei továbbra is jogilag szürke zónában mozognak. Dolgozatunk célja az volt, hogy a devizahitelekkel kapcsolatos problémák mentén, ezzel vont párhuzamok alapján megoldásokat keressünk a kriptohitelezés jogi hiányosságaira. Javaslatainkkal a szabályozás lehetséges irányait kívántuk felvázolni, amely a jogalkotó számára alapul szolgálhat a részletszabályok megalkotásához.

¹¹⁹FLÓR *i.m.*

Végezetül hangsúlyozni kívánjuk, hogy azért is rendkívül fontos a kriptohitelezés szabályozása, mivel egyre több fogyasztó érintett. Úgy tűnik sem a fogyasztóvédelmi, sem a pénzügyi fogyasztóvédelmi szervek nem érzik magukénak a kérdést. Az általános fogyasztóvédelmi szervek nem tudnak mit kezdeni a kriptohitelezéssel, mivel hiányzik náluk a szükséges szakértelem. Míg a speciális pénzügyi fogyasztóvédelemmel foglalkozó MNB-nél azt látjuk, hogy jelenleg nem gyűjt adatokat a kriptovagyon vonatkozásában. A fogyasztók tehát védelem nélkül maradnak. A devizahitelezés kapcsán láthattuk, hogy a szabályozás hiánya milyen komoly problémákat okozhat, ezért úgy véljük a jogalkotónak még azelőtt kéne megtennie a szükséges lépéseket, hogy a történelem megismételné meg önmagát. Ugyanis jelenleg egy már ismert a szakadék felé rohanunk, és jó lenne, ha valaki korlátokat állítana a szakadék szélére mielőtt ismét beleesünk.

Felhasznált irodalom

Szakirodalom

1. AVGOULEAS, Emilios – SERETAKIS, Alexandros: *How Should Crypto Lending Be Regulated Under EU Law?* In. European Business Organization Law Review Volume 24 (2023) pp. 421-438.
2. BÁNYAI Dávid: *A Magyarországi devizahitelezés kialakulását elősegítő pénzügyi és jogi tényezők és a devizaválság megoldásának jogi, gazdasági eszközei*. PhD értekezés, 2022.
3. BÁNYAI Dávid: *Devizahitelezés veszélyei a jelenlegi szabályozás tükrében*. In. Gazdaság és Pénzügyek a 21. században a II. Konferenciakötet, Pécs, 2020.
4. BRESZKOVICS Botond: *A nem-helyettesíthető tokenek formálódó jogi helyzete az EU területén*. In. KOVÁCS Bettina - GLÁZER-KNIESZ Adrienn - TISLÉR Ádám (szerk.): XII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia Konferenciakötet, Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, 2024.
5. BUJTÁR Zsolt: *A kriptovaluták európai és máltai szabályozásának összehasonlítása*. In. Európai jog 2018/5. szám pp. 6-16 Elérhető: <https://szakcikkkadatbazis.hu/doc/5133824>
6. BULLMANN, Dirk – KLEMM, Jonas – PINNA, Andrea: *In Search for Stability in Crypto-Assets: Are Stablecoins the Solution?* In. European Central Bank Occasional Paper Series No. 230, 2019. Elérhető: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op230~d57946be3b.en.pdf>
7. CAMASSA, Carolina: *Legal NLP Meets MiCAR: Advancing the Analysis of Crypto White Papers*. In. NLLP 2023 - Natural Legal Language Processing Workshop 2023, 2023. pp. 138-148.
8. DANIAL, Kiana: *Kriptovalutákról egyszerűen*. Panem, Budapest, 2022.
9. DE FILIPPI, Primavera - WRIGHT, Aaron: *Blockchain and the Law: The Rule of Code*. Harvard University Press, London, 2018.
10. DI AMATO, Alessio - ORSINI, Vincenzo: *Beyond Bitcoin: Understanding Legal Boundaries of Blockchain Technology*. In. European Journal of Privacy Law and Technologies, Vol. 2022, I. 1., 2022. pp. 111-130.
11. DONNELLY, Shawn - RÍOS CAMACHO, Elena - HEIDEBRECHT, Sebastian: *Digital sovereignty as control: the regulation of digital finance in the European Union*. In. Journal of European Public Policy, Vol. 31., I. 8., 2024. pp. 2226-2249.

12. DORNFELD László: *A kriptovaluták és e-bizalom kapcsolata*. In. Magyar Rendészet 21. évf. 4. sz. (2021) pp. 211-227.
13. DRESCHER, Daniel: *Blockchain Basics - A Non-technical Introduction in 25 Steps*. Apress, New York, 2017.
14. ERDŐS Gabriella: *BitCoin, a lejárat nélküli követelés?* In. Iustum Aequum Salutare, 2020/4. szám pp. 19-30.
15. GÁRDOS István: *A pénz fogalma*. In. Polgári Jog 2016/1 pp. 1-11.
16. GYÖRFI András (et al.): *Kriptopénz ABC*. HVG Kiadó, Budapest, 2019.
17. HALÁSZ Zsolt: *Variációk egy témára: kísérletek a virtuális eszközök szabályozására*. In. CZENE-POLGÁR Viktória; CSABA Zágon; SZABÓ Andrea; ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *Tradíció, tudomány, minőség: 30 éves a Vám-és Pénzügyőri Tanszék Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat Budapest, 2021*. pp. 206-217.
18. HALÁSZ Zsolt: *Kihívások a pénzügyi fogyasztóvédelem szabályozásában: kriptoeszközök és ügyfélvédelem*. In. Iustum aequum salutare XVIII. évf. 1. sz. (2022) pp. 75-83.
19. HOEGNER, Stuart (szerk.): *The Law of Bitcoin*. iUniverse, Bloomington 2015.
20. KIRÁLY Péter Bálint: *A blokkláncok és a kriptoeszközök adójogi, pénzügyi fogyasztóvédelmi és monetáris politikai aspektusai*. Doktori-értekezés 2023. pp. 134-143.
21. KOKORIN, Ilya: *The anatomy of crypto failures and investor protection under MiCAR*. In. Capital Markets Law Journal, Vol. 18., I. 4., 2023. pp. 500-525.
22. KOLOZSI Pál Péter – BANAI Ádám – VONNÁK Balázs: *A lakossági deviza-jelzáloghitelek kivezetése: időzítés és keretrendszer*. In. Hitelintézeti Szemle, 14. évf. 3. szám, 2015. pp. 60-87.
23. KSH: *A hitellel rendelkező háztartások szociális jellemzői*. In. Statisztikai Tükör, 5. évf. 77. szám, 2011
24. MESTER Éva – TÓTH Róbert: *A pénz és a bankok ellentmondásos helyzete a negyedik ipari forradalom tükrében: „A (kripto)pénz tartja mozgásban a világot” = The contradictory position of the money and banks in context of the fourth industrial revolution: „The (crypto)money keeps the world moving”*. In. Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok, 2018. (7. évf.) 1. sz. pp. 70-87.

25. PETERSSON RUIZ, Eric – ANGELIS, Jannis: *Combating money laundering with machine learning – applicability of supervised-learning algorithms at cryptocurrency exchanges*. In. Journal of Money Laundering Control, Vol. 25., I. 4., 2022. pp 766-778.
26. SIMON Károly László: Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás hibái és jogkövetkezményei. In. Jogtudományi Közlöny, 2019/12. pp. 489-496.
27. TAPSCOTT, Don – TAPSCOTT, Alex: *Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business and the World*. Portfolio Penguin, London, 2016.
28. TOMCZAK, Tomasz: *Crypto-assets and crypto-assets' subcategories under MiCA Regulation*. In. Capital Markets Law Journal, Vol. 17., I. 3., 2022. pp. 365-382.
29. ZETZSCHE, Dirk A; BUCKLEY, Ross P; ARNER, Douglas W; EK, Maurits C. van: *Remaining regulatory challenges in digital finance and crypto-assets after MiCA*. In. UNSW Law Research Paper 2023. Elérhető: <https://bit.ly/3Yq8vYx>

Internetes források

1. A kriptoeszközök piacainak szabályozás (MiCA) <https://cryptoguide.hu/a-kriptoeszkozok-piacainak-szabalyozasa-mica/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 22.
2. A kriptoeszközökről szóló európai rendelet <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html> Letöltés dátuma: 2024. 02. 27.
3. A kriptovaluták rövid története <https://kriptomat.io/hu/kriptovalutak/a-kriptovalutak-rovid-tortenete/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 05.
4. A PSZÁF a fogyasztókért: Devizahitelek <https://www.mnb.hu/letoltes/devizahitelek.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 04.
5. BIBÓK Balázs: *Itt az új, egységes kriptoszabályozás (MiCA)*. <https://fintechzone.hu/itt-az-uj-egyseges-kriptoszabalyozas-mica/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 04.
6. Bitcoin Bányászat: Mi ez és hogyan működik? <https://cryptoguide.hu/mi-a-bitcoin-banyaszat/> Letöltés dátuma: 2024. 10. 24.
7. Celsius helyett Fahrenheit. Így mentik a kriptovaluta-befektetési platformot <https://bitport.hu/megmentik-a-celsiust-ketmilliard-dollar-kaphatnak-az-ugyfelei> Letöltés dátuma: 2024. 10.28.
8. CSABA Orsolya: *Kriptoeszközök szabályozása az EU-ban és DLT alkalmazása a kereskedésben*. <https://fintechzone.hu/kriptoeszkozok-szabalyozasa-az-eu-ban-es-dlt-alkalmazasa-a-kereskedesben/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 02.

9. DÉNESNÉ ORCSIK Judit: *Bemutatjuk a magáncsőd intézményét.*
<https://ado.hu/cegvilag/bemutatjuk-a-magancsod-intezmenyet/> Letöltés dátuma: 2024. 10. 29.
10. FLÓR Nándor László: *A magyar devizahitel-válság története.*
<https://www.oeconomus.hu/irasok/a-magyar-devizahitel-valsag-tortenete/> Letöltés dátuma: 2024. 04. 01.
11. Fokozott befektetői kockázattal járhatnak a kriptoeszközök, kriptotőzsdék
<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2024-evi-sajtokozlomenyek/fokozott-befektetoi-kockazattal-jarhatnak-a-kriptoeszkozok-kriptotozsdek> Letöltés dátuma: 2024. 10. 04.
12. Hamis apostolnak bizonyult: több mint 100 év börtön vár Sam Bankman-Friedre
<https://bitport.hu/hamis-apostolnak-bizonyult-tobb-mint-szaz-ev-borton-var-sam-bankman-friedre.html> Letöltés dátuma: 2024. 10. 29.
13. <https://birosag.hu/nyomtatvanyok/deviza-es-forinthiteles-peres-eljarasok/devizahiteles-peres-ugyek-2013-november-1-4> Letöltés dátuma: 2024. 10. 09.
14. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2013_eves_beszamolo.pdf Letöltés dátuma: 2024. 10. 09.
15. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2014_eves_beszamolo.pdf Letöltés dátuma: 2024. 10. 09.
16. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2015_eves_beszamolo_0.pdf Letöltés dátuma: 2024. 10. 09.
17. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-09/2016_eves_beszamolo.pdf Letöltés dátuma: 2024. 10. 09.
18. <https://coincolors.co/bitcoin-elfogadohelyek/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 14.
19. <https://support.coinex.com/hc/en-us/articles/23056878228505-CoinEx-Loans-Service-Agreement> Letöltés dátuma: 2024. 10. 31.
20. <https://www.bybit.com/en/help-center/article/Terms-and-Conditions-Crypto-Loan> Letöltés dátuma: 2024. 10. 31.
21. https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0016.html Letöltés dátuma: 2024. 10. 29.
22. <https://www.mnb.hu/letoltes/ajanlas-080215-pszaf-mnb.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 04.
23. <https://www.mnb.hu/letoltes/jelentes-a-penzugyi-bekelteto-testulet-eves-tevekenysegerol-2014-1> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
24. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2017-hun-0301-2.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.

25. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2018-hun-digitalis.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
26. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2019-hun-0213-2.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
27. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-2020-eves-jelentes-vegleges.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
28. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2015.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
29. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2016-vegleges.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
30. <https://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2021.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 08.
31. Itt a törvényjavaslat, társadalmi egyeztetés indul a kriptovaluták magyarországi bevezetéséről <https://kriptoakademia.com/2024/03/01/torvenyjavaslat-es-tarsadalmi-egyeztetes-a-kriptovalutak-magyarorszagi-bevezeteserol> Letöltés dátuma: 2024. 03. 22.
32. JUHÁSZ Marianna: *A kriptoeszköz-utalások EU-szintű szabályozása.* <https://fintechzone.hu/a-kriptoeszkoz-utalasok-eu-szintu-szabalyozasa/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 02.
33. KERNER, Isabel (et al.): *Crypto-asset database and indicators at the European Central Bank (ECB).* <https://www.imf.org/en/Search?q=isabel%20kerner&sort=relevancy> Letöltés dátuma: 2024. 10. 04.
34. Kockázatvállalás és tájékoztatási kötelezettség a devizahitel-szerződések kapcsán: <https://kozjavak.hu/kockazatvallalas-es-tajekoztatasi-kotelezettseg-devizahitel-szerzodesek-kapcsan> Letöltés dátuma: 2024. 10. 28.
35. KOSZTOLÁNYI Bálint: *Még életbe sem lépett, máris elavult az uniós kriptoszabályozás.* <https://www.vg.hu/kozelet/2023/04/meg-eletbe-sem-lepett-maris-elavult-az-unios-kriptoszabalyozas> Letöltés dátuma: 2024. 03. 04.
36. Law Glossary: What are flash loans? <https://www.winston.com/en/legal-glossary/what-are-flash-loans> Letöltés dátuma: 2024. 10. 31
37. Lehman-esemény, Lehman csőd jelentése, magyarázata <https://elemzeskozpont.hu/lehman-esemeny-lehman-csod-jelentese-magyarazata> Letöltés dátuma: 2024. 11. 02.
38. Lendületet kapott a bitcoin alapú hitelezés <https://kriptoakademia.com/2024/09/27/lenduletet-kapott-a-bitcoin-alapu-hitelezes> Letöltés dátuma: 2024. 10. 09.
39. MÁLEK Adél: *Az EU MiCA rendelete globális stabilcoin mintát teremthet.* <https://cryptofalka.hu/ismerteto/az-eu-mica-rendelete-globalis-stabilcoin-mintat-teremthet> Letöltés dátuma: 2024. 10. 17.

40. Nem úszták meg: elkapták a 2022-es kriptó összeomlás főbb szereplőit <https://kriptoakademia.com/2023/10/07/nem-usztak-meg-elkaptak-a-2022-es-kripto-osszeomlas-fobb-szereploit> Letöltés dátuma: 2024. 04. 01.
41. Pénzügyi Navigátor: Magáncsőd <https://www.mnb.hu/letoltes/magancsod.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 10. 29.
42. SZABÓ Gergely: Mit jelent, ha elmaradt a kockázatfeltáró nyilatkozat a devizahiteles szerződés esetén? <https://kocsisszabougyved.hu/mit-jelent-ha-elmaradt-a-kockazatfeltaro-nyilatkozat-a-devizahiteles-szerzodes-eseten/> Letöltés dátuma: 2024. 10. 28.
43. SZALÓKI Gergely: *A kriptoeszközök szabályozása az Európai Unióban.* <https://fintechzone.hu/a-kriptoeszkozok-szabalyozasa-az-europai-unioban/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 06.
44. Taxation of Cryptocurrencies in Europe <https://cryptoresearch.report/crypto-research/taxation-cryptocurrencies-europe/> Letöltés dátuma: 2024. 03. 14.
45. Valuta és deviza fogalma, valuta váltás lehetőségei, valuta árfolyamok <https://elemzeskozpont.hu/valuta-es-deviza-fogalma-valuta-valtas-lehetosegei-valuta> Letöltés dátuma: 2024. 10. 21.
46. VIDÁCS Dávid: *A kriptoeszközök szabályozásának tervezett keretei.* <https://www.mnb.hu/letoltes/dr-vidacs-david-janos-a-kriptoeszkozok-szabalyozasanak-tervezett-keretei.pdf> Letöltés dátuma: 2024. 02. 27.
47. WADE, Jacob: *Crypto Lending: What it is, how it works and types.* <https://www.investopedia.com/crypto-lending-5443191> Letöltés dátuma: 2024. 10. 19.
48. What are flash loans? <https://chain.link/education-hub/flash-loans> Letöltés dátuma: 2024. 10. 24.

Jogforrások

1. 2001. évi XCIII. törvény a devizakorlátozások megszüntetéséről, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról
2. 2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról (Pft.)
3. 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.)
4. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
5. 2024. évi VII. törvény a kriptoeszközök piacáról
6. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelve (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a

2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (PSD2)

7. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (MiCA rendelet)
8. Az Európai Parlament és a Tanács 2009/110/EK irányelve (2009. szeptember 16.) az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (EMD2 irányelv)